

УНИВЕРСИТЕТ ПО ЗАСТРАХОВАНЕ И ФИНАНСИ - СОФИЯ

катедра финанси

АВТОРЕФЕРАТ

дисертационно изследване на тема:

**ТЕОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЪВКУПНИЯ
ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ НА
ОРГАНИЗАЦИИТЕ В АГРО-ПРОДОВОЛСТВЕНИЯ СЕКТОР
В УСЛОВИЯТА НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯ**

**за присъждане на научната степен "доктор на икономическите науки"
по направление 3.8 Икономика**

Докторант:

Катерина Волкова

СОФИЯ

2023 г.

Дисертацията на тема „Теория и методология за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агро-продоволствения сектор в условията на дигитализация” се състои от 440 страници, в т.ч. от увод, пет глави, заключения, списък с използвана литература, 2 приложения. Представени са 168 таблици и 168 фигури. Библиографията съдържа 475 източника (включително книги, статии, периодични и непериодични статистически и други публикации, доклади и онлайн източници). Резултатите от изследването са представени в 131 публикации (включително 2 колективни и 2 самостоятелни монографии).

Защитата на дисертацията ще се състои на 05.09. 2023 г. в ____ на Университета по застраховане и финанси (ВУЗФ) на заседание на Академичния съвет, назначен със заповед на ректора на ВУЗФ. Материалите на защитата са на разположение на заинтересованите страни.

СЪДЪРЖАНИЕ НА АВТОРЕФЕРАТА

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РАБОТАТА	4
1. Актуалност на изследването	4
2. Връзка на работата с научни програми, планове, теми	5
3. Цел и задачи на изследването	6
4. Методи на изследване	8
5. Информационна база на изследването	9
6. Научна новост на получените резултати	9
7. Ограничения за изследването	11
8. Практическо значение на получените резултати	12
9. Личен принос на кандидата	12
10. Аprobация на резултатите от дисертационния труд	13
11. Съдържание на дисертацията	14
II. ОСНОВНО СЪДЪРЖАНИЕ НА РАБОТАТА	14
III. СИНТЕЗИРАНА ПРЕЗЕНТАЦИЯ НА ДИСЕРТАЦИЯТА	15
Раздел 1. Теоретични и методологични основи за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите	16
Раздел 2. Методически инструменти за оценка и разработване на бизнес модел за дигитално развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите	21
Раздел 3. Комплексен икономически анализ на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор на Република Беларус	24
Раздел 4. Прогнозни модели и тенденции за устойчив растеж на потенциала на агропродоволствения сектор (по видове дейности)	27
Раздел 5. Концептуални насоки за иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор	33
IV. ИЗВОДИ	39
V. СПИСЪК С НАУЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ СПОРЕД РЕЗУЛТАТИТЕ НА ДИСЕРТАЦИЯТА	41
1. Списък на научните публикации	41
2. Материали от научни конференции	45
3. Списък с монографии	54

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РАБОТАТА

1. Актуалност на изследването

В настоящия етап основата за осигуряване на устойчиво социално-икономическо развитие на различни страни е рационалното използване на икономическия потенциал на различни стопански субекти. Повишаването на ефективността на производството е пряко свързано с механизма на формиране, ефективността на използването и развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор. Агропромишленият сектор и неговата основно звено - селското стопанство - са системообразуващите области на националната икономика, които осигуряват продоволствената и националната сигурност на различните страни. С оглед на това осигуряването на устойчиво иновативно развитие на агропромишленото производство е един от най-важните приоритети за социално-икономическото развитие на държавата.

Повишаването на икономическата ефективност на производството и конкурентоспособността на продукцията на агропродоволствения сектор на световния пазар предполага устойчиво функциониране на всички негови звена и подсистеми: селско стопанство, промишлена преработка на селскостопански суровини, материално-техническо снабдяване и производствено-техническо обслужване, реализация на селскостопански суровини и готови хранителни продукти, пазарна инфраструктура, научно, кадрово, финансово, техническо и технологично и информационно осигуряване. В същото време това се предопределя и от постигнатото ниво на развитие на националния агропромишлен сектор, по-специално неговия икономически потенциал, провежданата макроикономическа политика в страната, тенденциите в развитието на световната икономика и ситуацията в хранителен пазар.

Оценката на икономическия потенциал е комплексна характеристика на резултатите от производствената дейност, тъй като се формира под въздействието на много вътрешни и външни фактори, характеризира състоянието и използването на различни ресурси на организациите в хранително-вкусовия сектор. Тя позволява да се определи ефективността на използването на съвкупния финансов и икономически потенциал, да се повиши конкурентоспособността на предприятията, да се идентифицират резервите и бързо да се вземат управленски решения за тяхното рационално използване.

Като се имат предвид настоящите условия, фактори и тенденции, изглежда уместно да се проучат теоретичните и методологични основи за развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор в контекста на дигитализацията, разработването на подходяща теоретично-методологична рамка, инструменти за емпиричен анализ и активизирането на тяхната роля в управлението на базата на съвременни подходи.

Значителен принос за развитието на концепцията за потенциала на организациите направиха учените: Л.И. Абалкин, И. Ансофф, В.А. Свободин, З.А. Василева, Д. Хан, М.В. Филатова, А.В. Соколов, А.Н. Люкшинов, П.А. Игнатов-

ский, В.В. Ковалев, М.З. Бор, А.Ю. Денисов, А.П. Романов, И. М. Мягких, Е.В. Лапин, А.И. Бородин, Н.В. Заболотская, И.Ю. Мерзлов, И.С. Куликов, В.Г. Беломестнов, М.М. Егоров, Л.С. Сосненко, И.А. Гунина, А.Д. Смирнов, Р.В. Марушков, О.С. Жигунова, П.В. Аристархов, В.Д. Жариков, С.Ю. Воеводкин, Р.С. Ибрагимова, Д.С. Головкин, Г.Б. Клейнер, Г.С. Мерзликина, О.А. Минаева, В.Е. Руднева, Т.Г. Шешукова, Е.В. Колесень, Т.Н. Батова, В.А. Крилова, Б.А. Введенский, Т.Ф. Ефремов, О.С. Мельничук, К.М. Миско и др.

Редица въпроси, свързани с определянето на същността на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите, неговата оценка и разработването на начини за повишаване на ефективността на използване в икономиката, също са отразени в трудовете на учените: В.А. Воробьева, Г.И. Гануша, В.Г. Гусакова, Л.Н. Давиденко, Л.Ф. Догиля, А.Г. Ефименко, Е.М. Карпенко, Н.В. Кириенко, С.А. Константинова, Р.К. Ленковой, А.В. Микулича, Л.В. Пакуш, А.В. Пилипука, А.С. Сайганова, С.Б. Шапиро, К.К. Шебеко, В.Н. Шимова и др.

В същото време, въпреки значителния научен принос и натрупания опит, проблемът за формирането, развитието и оценката на общия финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор не е системно изследван. По този начин, в теоретично отношение, същността и структурните компоненти на общия финансово-икономически потенциал на организациите не са достатъчно обосновани; в методологично отношение не са дефинирани конкретни модели и методи за оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите, а в практическо отношение не са разработени препоръки за подобряване на ефективността на използването на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в контекста на дигитализацията.

Съвременният механизъм за формиране и оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите е от голямо теоретично, методологическо и практическо значение за устойчивото развитие на агропродоволствения сектор. В тази връзка актуалността на темата на дисертацията, изборът на основните области на изследване са обусловени от необходимостта от разработване на теоретично-методологични основи за формиране и развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите, като се вземат предвид изискванията на пазара, научно-методологичните подходи за разработване на концептуални подходи за развитие и насоки за устойчив растеж на съвкупния финансово-икономически потенциал, което в крайна сметка ще допринесе за повишаване на конкурентоспособността на продуктите на организациите, ефективността на производството и осигуряването на продоволствената сигурност на страната. Актуалността на изброените проблеми, тяхната недостатъчна разработеност и практическа значимост определят основната цел и задачи на изследването.

2. Връзка на работата с научни програми, планове, теми

Научните изследвания по темата на дисертацията са проведени в рамките на следните държавни програми:

1. Държавна програма за научни изследвания "Качество и ефективност на агропромишленото производство", подпрограма "Икономика на агропромишления комплекс", задача "Изследване на методологичните основи на вътрешния одит и разработване на механизъм за подобряване на икономическата сигурност и ефективност в системата за икономическо управление на организации от хранително-вкусовата промишленост" (държавен регистрационен номер 20192555), където авторът е разработил организационно-икономически механизъм за повишаване на икономическата сигурност и ефективност, определил е неговия състав и структура в контекста на съществуващите теоретично-методологични разпоредби и инструменти за оптимизиране на съвременните икономически отношения в производствени, финансови, административни, правни и други процеси, които са интегрирани в цялостната система за осигуряване на икономическа сигурност и ефективност на организациите на хранително-вкусовата промишленост.

2. Държавна програма за научни изследвания „Селскостопански технологии и продоволствена сигурност“, подпрограма „Икономика на агропромишления комплекс“, задачата „Изследване на концептуалните основи за формиране на механизъм за координиране на икономическите интереси на организациите на агропромишления комплекс“ (държавен регистрационен номер 20212138), където авторът е разработил методологични принципи, закономерности, подходи, икономическа същност и елементи на формиране на механизма за координиране на икономическите интереси на агропромишлените организации, като отчита влиянието на факторите на външната и вътрешната среда, както и основните категории на управление на дейността в организации от агро-продоволствения сектор.

Теоретичните и практическите резултати от дисертацията са неделима от научноизследователските теми на катедрата по икономика и организация на производството на "Беларуски държавен университет по хранителни и химични технологии":

„Формиране и развитие на икономическия потенциал на преработвателните предприятия на агропромишления комплекс в контекста на икономическата интеграция“ (държавна регистрация № 20162566), където авторът е разработил препоръки за увеличаване на използването на икономическия потенциал на преработвателните предприятия на агропромишления комплекс, като се вземат предвид съотношението на производствените ресурси, условията за тяхното обслужване и резултатите от дейността на предприятията в условията на конкуренция. Практическото значение е в оценката на синергичния ефект от формирането и развитието на структурните елементи на икономическия потенциал на преработвателните предприятия на агропромишления комплекс.

„Механизъм за повишаване на икономическата ефективност на дейността на преработвателните предприятия на агропромишления комплекс“ (държа-

вен регистрационен номер 20210720), където авторът е разработил теоретично-методологични основи за формирането на механизъм за повишаване на икономическата ефективност на преработвателните предприятия на агропромишления комплекс, което осигурява повишаване на конкурентоспособността на продукцията в този сектор на икономиката. Основната задача на организационно-икономическия механизъм за подобряване на ефективността е да обоснове и реализира стратегията за развитие на преработвателните предприятия на агропромишления комплекс в съвременните икономически условия.

3. Цел и задачи на изследването

Целта на изследването е да се разработят теоретични и методологични основи за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на базата на систематичен подход с присъщите му цели, задачи, предмет, обект, принципи, критерии, методи, модели и насочени към повишаване на ефективността и устойчивостта на производството в контекста на дигитализацията. Постигането на тази цел изисква решаването на следните теоретично-методологични и приложни проблеми:

- разработване на теоретични основи за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите;
- изследване на генезиса на категорията "потенциал" в икономиката;
- разкриване същността и съдържанието на понятието "съвкупен финансово-икономически потенциал на организациите" като неразделна характеристика на развитието на агропродоволствения сектор;
- разработване на теоретико-методологически подходи за определяне на икономическата същност, структурни елементи и оценка на цифровата трансформация на икономиката;
- изследване на връзката на дигитализацията със съвременното иновативно развитие на икономиката;
- моделиране на методологията за многокритериална оценка на дигиталното развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор;
- систематизиране на информационната база за анализ на икономическия потенциал на селскостопанските предприятия и неговите етапи;
- анализ на текущото състояние и развитие на тенденциите в развитието на потенциала на земеделския бизнес;
- оценка на съвременните основни тенденции в развитието на преработващата промишленост;
- определяне на условията и факторите за осигуряване на нарастване на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор въз основа на интегриран систематичен подход;
- разработване и тестване на методология за оценка на общия финансов и икономически потенциал на организациите;
- разработване на концептуални подходи за иновативно развитие на общия

финансов и икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор;

- разработване на прогнозни модели за устойчиво развитие на икономическия потенциал на агропродоволствения сектор (на примера на световното производство на месо и месни продукти);

- обосновка на световните тенденции за устойчиво световно производство на млечни и растителни продукти и перспективите за растеж на икономическия потенциал;

- разработване на препоръки и механизъм за устойчиво иновативно развитие на общия финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор в условията на дигитализация.

Обект на изследването са процесите на формиране и развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на базата на системен подход, многокритерийна оценка и съвременни технологии за управление.

Предмет на изследването е теорията и методологията за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в условията на дигитализация.

4. Методи на изследване

По време на изследването бяха приложени следните методи на изследване:

- критичен анализ, абстрактно-логически метод и обобщаване на научния опит - в развитието на категориалния и концептуалния апарат на "потенциала" в икономиката и усъвършенстване на принципите за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в контекст на развитието на агропродоволствения сектор;

- анализ, обобщение и сравнение - при систематизиране на факторите на влияние на външната и вътрешната среда върху развитието на агропродоволствения сектор; при обобщаване на методите за оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите и тяхното въздействие върху подобряването на ефективността и устойчивостта на производството; при формиране на изводи и предложения;

- икономико-математическо моделиране - при разработване на моделна програма за развитие на регионален иновационен клъстер и оценка на синергичния ефект от неговото създаване и функциониране за подобряване на ефективността на използване на общия финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор;

- корелации – при определяне на зависимостите между показатели за оценка на дигиталното развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор, определяне на зависимостите между показатели за оценка на прилагането на бизнес модел;

- математически и статистически анализ на резултатите от проучвания, проведени с помощта на софтуер за статистическа обработка на данни, Microsoft Excel (2010) - при определяне на състоянието и основните тенденции

в развитието на агропродоволствения сектор, възможността и навременността за въвеждане на механизъм за прилагане икономическа политика, която осигурява развитието на иновативни дейности на преработвателните организации на агропромишления комплекс на клъстерна основа;

- йерархии - при определяне на потенциалния ефект върху осигуряването на иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в хранително-вкусовия сектор на базата на интегриран систематичен подход чрез оптимално използване на различни видове ресурси и изпълнение на инвестиционни проекти;

- прогнозиране - при изграждане на прогнози за конкретни процеси (например производство на месо и месни продукти, мляко и млечни продукти, зеленчуци и плодове, картофи и др.) Въз основа на изпълнението (времеви редове) на тези процеси, т.е. на базата на набор от наблюдения на тези процеси, подредени във времето и насочени към устойчив растеж на общия финансов и икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на национално и глобално ниво;

- графичен - за визуално представяне на резултатите от изследването в рамките на тази работа.

5. Информационна база на изследването

Информационната и регулаторна база на изследването са законодателни и подзаконовни актове, научна литература, статистическа и аналитична информация на Организацията по прехрана и земеделие на ООН (FAO), Националния статистически комитет и Министерството на земеделието и храните на Република Беларус. Беларус, различни организации в сектора на агропродоволствения сектор.

6. Научна новост на получените резултати

Научната новост на получените резултати се състои в това, че са разработени теоретични и методологични основи и препоръки за устойчиво иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор в контекста на дигитализацията.

В работата за пръв път:

- се обосновава концепцията за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в съвременни условия, която е комбинация от обективни и субективни външни условия и фактори, които значително влияят върху процеса на вземане на управленски решения за финансово осигуряване на организациите и икономическия растеж на агропродоволствения сектор, националната икономика и обществото като цяло;

- се определят мястото и ролята на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор като един от ключовите фактори, влияещи върху приемането на управленско решение за рационално използване на всички резерви за постигане на поставените цели;

- се определя значението на бизнес модела като основен фактор за осигуряване на устойчиво иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в контекста на развитието на агропродоволствения сектор;

- въз основа на определяне на зависимостите между показателите за оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор беше определено нивото на неговото използване (ниско, средно и високо), което позволява разширяване на инструментите за наблюдение, изчисляване на резервите за повишаване ефективността на производството, бързо вземане на управленски решения, базирани на целите, условията и изискванията на пазара.

- предлага се набор от мерки и препоръки, насочени към формиране, оценка и повишаване на ефективността на използването на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на Република Беларус; предвижда се стимулиране на идентифицирани проблеми, които най-съществено засягат организационно-икономическия механизъм за осигуряване на устойчиво иновативно развитие на агропродоволствения сектор;

усъвършенствани са

- подходът за разбиране на категорията "потенциал на организацията", въз основа на който се предлага разбиране на дадена категория като способност на икономическия субект за определена дейност, отразяваща максималния възможен съвкупен резултат от такава дейност, който може да отразява интегрална оценка на възможностите на различни бизнес субекти, системи, които се внедряват на този етап или в бъдеще;

- концептуални основи и място на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в системата за управление на агропродоволствения сектор; установено е, че за стимулиране на икономическия растеж, наред със съществуващите начини, е необходимо да се концентрират ресурси в приоритетни дейности, развиващи информационните технологии и интелектуалния потенциал, като се вземе предвид съвременният електронен бизнес и се разработят насоки за тяхното устойчиво развитие;

- класификация на интелектуалния капитал на организациите по различни критерии: по оказваното въздействие, по вида на определяната съвкупност, по вида на носителя, по възможността за парична оценка и по възможността за отразяване в баланса на предприятието, което в съвкупност отразява възможните максимални резултати и ефективност от използването му в агропродоволствения сектор;

- да се внедри положителния чуждестранен опит за внедряване на бизнес модел като основен фактор за осигуряване на устойчиво иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в съвременни условия.

- методически инструменти за оценка на дигиталното развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор, който се фокусира върху подобряване на ефективността на тяхна-

та дейност с помощта на информационни и комуникационни технологии в контекста на развитието на агропродоволствения сектор в Беларус;

- методически инструменти за цялостна оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор, която се извършва както за вътрешни, така и за изпълнение на техните външни цели;

- методически инструменти за изграждане на трендови модели, които помагат да се идентифицират тенденциите на развитие в динамиката на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор, пазара на храни и да се прогнозира растежът им в стратегическа перспектива.

доразнити са:

- категориален и концептуален апарат по проблема за развитието на потенциала на организациите в контекста на развитието на агропродоволствения сектор в контекста на дигитализацията чрез предоставяне на дефиниции на „съвкупен финансово-икономически потенциал“, „дигитално развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал“, като цялостна характеристика на механизма за развитие, основният критерий за оценка на ефективността и устойчивостта на производството, което, за разлика от съществуващите, включва не само възможности и ресурси, но и конкретен резултат, който изисква използването на интегриран системен подход към неговия анализ и оценка;

- методически подход за комплексен анализ на формирането и развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор от позицията „ресурси-максимални възможности-резултат-оценка-мониторинг-прогноза“;

- методология за оценка на цифровото развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор;

- методика за комплексна оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор;

- механизъм за устойчиво иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на базата на клъстерния подход.

7. Ограничения за изследването

Основното ограничение в това изследване е фокусът на предложенията изключително върху агропродоволствения сектор, при това изследването се основава на съществуващи методи за оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организации, които нямат отраслова принадлежност.

Анализът на теоретичните изследвания на категорията "потенциал" позволява да заключим, че в научните публикации все още няма единна гледна точка относно природата, същността и формите на прилагане на категорията "потенциал" в икономиката. Проблемът за структурата на потенциала на предприятието се разглежда в трудовете на много учени, а сред икономистите няма единен

подход за неговото разбиране. В икономическата литература се разграничават повече от 30 структурни елемента на икономическия потенциал на предприятието, като структурата на икономическия потенциал на предприятието се разглежда от различни ъгли.

Използването на различни подходи към понятието "съвкупен финансово-икономически потенциал" не позволява да се отразяват стабилни, необходими, обективни, значими причинно-следствени връзки, насочени към структурна подчиненост, последователност на елементите на тази система, взаимодействието на развитието и усъвършенстването на технологиите, икономически, социални, екологични и функционални процеси, рационализират всички процеси на взаимодействие и повишават степента на организация.

Само един комплексен систематичен подход към концепцията за съвкупния финансово-икономически потенциал на едно агропродоволствено предприятие в контекста на дигитализацията позволява да обосновем и подчертаем основните му свойства и функции, да уточним неговите структурни елементи, като се вземе предвид вида на дейността и след това се състави алгоритъм за изчисление чрез оценката им.

8. Практическо значение на получените резултати

Резултатите, получени по темата на дисертацията, съответстват на приоритетните направления на фундаменталните и приложни научни изследвания на Република Беларус за 2016-2020 г., одобрени с постановление № 190 от 12 март 2015 г. на Министерския съвет на Република Беларус (точка 9 "Агропромишлен комплекс и продоволствена сигурност"), приоритетни направления на научните, научно-техническите и иновационни дейности за 2021-2025 г., одобрени с Указ № 156 от 7 май 2020 г. на президента на Република Беларус и Държавната програма „Аграрен бизнес“ в Република Беларус за 2021-2025 г. (подпрограма 1 „Развитие на растениевъдството, преработката и продажбата на растителни продукти“), които бяха взети предвид и насочени към решаване на проблемите за осигуряване на продоволствена сигурност и устойчиво развитие на агропромишления комплекс на Република Беларус.

Разработени са практически препоръки за усъвършенстване на механизма за устойчиво развитие на организациите на хранително-вкусовата промишленост, които са внедрени в Комитета по селско стопанство на Могилъвския областен изпълнителен комитет на Република Беларус. Вид на внедрените резултати: механизъм за устойчиво развитие, който осигурява развитието на икономическия потенциал на организациите, тяхната инвестиционна и иновативна привлекателност в конкурентна среда и ефективното функциониране на организациите от хранително-вкусовата промишленост (Акт за внедряване в производство, одобрен на 11 юли 2017 г.).

Разработени са практически препоръки за развитието на икономическия потенциал на преработвателните организации на агропромишления комплекс, които са внедрени в икономическия отдел на АД «Булочно-кондитерская ком-

пания «Домочай» (гр. Могильов). Вид на внедрените резултати: механизъм за прилагане на икономическа политика, която осигурява развитието на иновативни дейности на преработвателните организации на агропромишления комплекс на клъстерна основа, повишаване на ефективността на производството (Акт за внедряване в производство, одобрен на 15.10. 2021 г.).

Разработената методика за оценка на икономическата ефективност на преработвателните предприятия на агропромишления комплекс е внедрена в учебния процес и се използва при лекции и провеждане на практически занятия по следните дисциплини: "Икономика на предприятието" за студенти от специалности 1 - 27 01 01 "Икономика и организация на производството" (по направления), изпълнение на курсови и дипломни работи от студенти (Акт за внедряване на резултатите от научна, научно-техническа и иновационна дейност в учебния процес № 07-2017 от 06.06.2017 г.).

9. Личен принос на кандидата

Дисертационният труд е завършено научно изследване, извършено лично от автора в съответствие с поставените цели и задачи, въз основа на изучаването на родни и чуждестранни литературни източници, събирането и обработката на статистически данни. Всички положения в дисертационното изследване, представени за защита, имат научна новост, практическо, икономическо и социално значение и принадлежат на автора. От научните статии, публикувани в съавторство, в дисертацията се използват само онези, които са резултат от лични научни изследвания. Приносът на автора в колективната научна работа е посочен в списъка с публикациите.

10. Апробация на резултатите от дисертационния труд

Основните положения, изводи и резултати от дисертационния труд са апробирани на следните международни и републикански научно-практически конференции, симпозиуми и семинари: Икономически растеж в Република Беларус: глобализация, иновации, устойчивост (Минск, 2016), Иновативни решения за проблемите на икономиката на знанието на Беларус и Казахстан (Минск, 2016), Ролята на интелектуалния капитал в икономическата, социалната и правната култура на обществото на XXI век (Санкт Петербург, 2016), Съвременната икономика: проблеми, перспективи, информационна поддръжка (Краснодар, 2016), Информационно общество: проблеми на правните, икономическите и социалните науки (Могильов, 2017), Информационно осигуряване на ефективно управление на дейността на икономическите субекти (Краснодар, 2017), Стратегически насоки за развитие на агропромишления комплекс на страните от ОНД (Барнаул, 2017), Rolnictwo Przyjazne Srodowisku - paradygmaty w naukach rolniczych (Ломжа, 2017), Счетоводство, анализ и финанси в организациите АПК (Горки, 2017), Социално-икономически проблеми на развитието на предприемачеството: регионален аспект (Смоленск, 2017), Икономически науки в XXI век: проблеми, перспективи, информационно осигуряване (Краснодар, 2017), Техника и технология на съоръженията за производство на храни (Могил-

льов, 2018), Икономика на Русия: реалности и перспективи за развитие (Краснодар, 2018), Съвременна аграрна икономика: наука и практика (Горки, 2018), Информационно осигуряване на устойчиво икономическо развитие (Краснодар, 2018), Актуални проблеми на иновативното развитие на агропромишления комплекс на Беларус (Горки, 2018), Социално-икономически проблеми на регионалното развитие на съвременния етап (Смоленск, 2018), Агропромишлен комплекс на страните от ЕАИС: икономика и управление (Барнаул, 2018), Стратегически приоритети за развитие на икономиката и нейното информационно осигуряване (Краснодар, 2018 г.), Модернизация на националната система за управление на държавното развитие: отзиви и перспективи (Тернопол, 2018 г.), Иновативен и индустриален потенциал за развитие на регионалната икономика (Брянск, 2018), Съвременни технологии за селскостопанско производство (Гродно, 2019), Устойчиво развитие на икономиката: международни и национални аспекти (Новополоцк, 2019), Трансформация на икономиката: анализ на проблемите и търсене на решения: Материали на общоруската (Бийск, 2019), Селските райони в пространственото развитие на страната: потенциал, проблеми, перспективи (Москва, 2019), Интеграционна система на образованието, науката и производството в съвременното информационно пространство (Тернопол, 2019), Развитие на икономиката в контекста на дигитализацията и нейното информационно осигуряване (Краснодар, 2019), Актуални проблеми на иновативното развитие на агропромишления комплекс на Беларус (Горки, 2020), Съвременна икономика: вектори на развитие и нейното информационно осигуряване (Краснодар, 2020), Развитие на регионалния агропромишлен комплекс и селските райони: съвременни проблеми и перспективи (Новосибирск, 2020), Социално-икономическо развитие на организации и региони в контекста на дигитализацията на икономиката (Витебск, 2020), Осигуряване на качеството на селскостопанските продукти в контекста на регионалната и международна интеграция (Минск, 2020), Икономическо развитие в контекста на дигитализацията и нейната информационна подкрепа (Краснодар, 2021), Съвременна аграрна икономика: наука и практика (Горки, 2021), Информационно общество: проблеми на правните, икономическите и социалните науки (Могилъов, 2021), Стратегически приоритети за развитие на икономиката и нейното информационно осигуряване (Краснодар, 2021), SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND DIGITALIZATION – 2022 (Горки, 2022), Актуални проблеми на иновативното развитие на агропромишления комплекс на Беларус (Горки, 2022), Оборудване и технология за производство на храни (Могилъов, 2022).

11. Съдържание на дисертацията

Дисертацията с общ обем от 440 страници се състои от увод, пет глави, изводи, списък с използвана литература, 2 приложения. Представени са 168 таблици и 168 фигури. Библиографията съдържа 475 източника (включително книги, статии, периодични и непериодични статистически и други публикации, доклади и онлайн източници). Резултатите от изследването са представени в 131 публикации (включително 2 колективни и 2 самостоятелни монографии).

II. ОСНОВНО СЪДЪРЖАНИЕ НА РАБОТАТА

УВОД

РАЗДЕЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИ И МЕТОДОЛОГИЧНИ ОСНОВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЪВКУПНИЯ ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ

1. Генезис на категорията „потенциал” в икономиката: теоретичен план
2. Съвкупният финансово-икономически потенциал на организациите като интегрална характеристика на развитието на агропродоволствения сектор
3. Методически подходи за оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите

РАЗДЕЛ 2. МЕТОДИЧЕСКИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ОЦЕНКА И РАЗРАБОТВАНЕ НА БИЗНЕС МОДЕЛ ЗА ДИГИТАЛНО РАЗВИТИЕ НА СЪВКУПНИЯ ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ

1. Цифрова икономика и цифрова трансформация: същност, структурни елементи, класификация и оценка
2. Дигитализацията и нейната връзка със съвременното иновативно развитие на икономиката
3. Многокритериален модел на цифрово развитие на общия финансов и икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор

РАЗДЕЛ 3. КОМПЛЕКСЕН ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА СЪВКУПНИЯ ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ НА АГРОПРОДОВОЛСТВЕНИЯ СЕКТОР НА РЕПУБЛИКА БЕЛАРУС

1. Съвременен състояние и тенденции в развитието на потенциала на земеделския бизнес
2. Динамичен анализ и основни тенденции в развитието на преработващата промишленост
3. Условия и фактори за повишаване на ефективността на използване на финансовия и икономическия потенциал на организациите в агропродоволствения сектор
4. Методика за комплексна оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор

РАЗДЕЛ 4. ПРОГНОЗНИ МОДЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ ЗА УСТОЙЧИВ РАСТЕЖ НА ПОТЕНЦИАЛА НА АГРОПРОДОВОЛСТВЕНИЯ СЕКТОР (ПО ВИДОВЕ ДЕЙНОСТИ)

1. Прогноза за развитието на потенциала на агропродоволствения сектор (на примера на производството на месо и месни продукти)
2. Глобални тенденции и потенциал за устойчив растеж на млякото и млекопроизводството
3. Основни насоки на развитие на световното производство на зеленчуци и плодове, картофи

РАЗДЕЛ 5. КОНЦЕПТУАЛНИ НАСОКИ ЗА ИНОВАТИВНО РАЗВИТИЕ НА СЪВКУПНИЯ ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕН-

ЦИАЛ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ В АГРОПРОДОВОЛСТВЕНИЯ СЕКТОР

1. Препоръки за устойчиво развитие на глобалното и национално производство на храни
2. Стратегически насоки за развитие на потенциала на световния пазар на храни
3. Механизъм за устойчиво иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на Република Беларус

ИЗВОДИ

III. СИНТЕЗИРАНА ПРЕЗЕНТАЦИЯ НА ДИСЕРТАЦИЯТА

УВОД

Уводът обосновава актуалността на темата на дисертационното изследване, формулира целта и задачите на изследването, определя личния принос на кандидата и предоставя данни за апробацията на получените научни резултати.

РАЗДЕЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИ И МЕТОДОЛОГИЧНИ ОСНОВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЪВКУПНИЯ ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ

Първата глава изследва генезиса на категорията „потенциал“ в икономиката, разкрива същността и съдържанието на понятието „съвкупен финансово-икономически потенциал на организациите като интегрална характеристика на развитието на агропродоволствения сектор, обобщава методологически подходи за оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите.

Прегледът на литературните източници показва, че категорията "потенциал" отразява свойството на субекта, определена способност на този субект. В най-общ смисъл категорията "потенциал" отразява способността на един икономически субект да извършва определени дейности. По този начин *потенциалът в икономиката е способността на икономическия субект за определена дейност, отразяваща максималния възможен кумулативен резултат от такава дейност*. Особеност на тази категория е, че тя може да отразява интегралната оценка на възможностите на субекта, системите, които се внедряват в настоящето или могат да бъдат внедрени в бъдеще.

Трябва да се отбележи, че понятието "способност" в икономиката, за разлика от точните науки, не е строго дефинирано, не е еднозначно. Това води до факта, че различни икономисти влагат в едни и същи способности на различни икономически субекти различни същности. Следователно идеята за потенциал като способност на икономическия субект да извършва дейности логично следва от основните представи за тази категория и е вътрешно последователна. Сред предимствата на такова тълкуване на категорията "потенциал" в икономиката е

фактът, че тя може да се разглежда като система и по този начин ни позволява да разграничим различни форми, елементи на потенциала на един стопански субект.

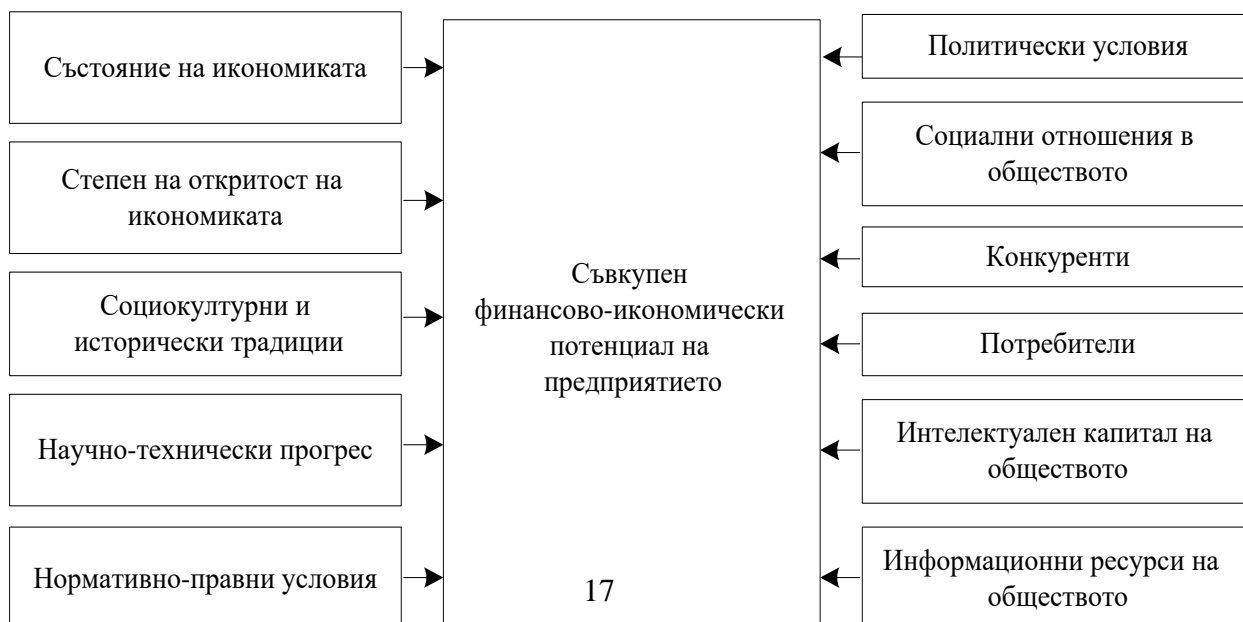
Анализът на генезиса на категорията "потенциал" ни позволява да направим извод, че съществуват редица научни подходи за разкриване на неговата същност: 1) *ресурсен*, при определяне потенциала на предприятието, се ограничават до характеристиките на различни видове на ресурсите (материални, трудови, финансови и др.); 2) *резултатен*, при който потенциалът на предприятието се изследва като способността на икономическия субект да развива и използва ресурси за задоволяване на социални нужди; 3) *целев*, при използването на който може да се изследва икономическия потенциал на икономическия субект като набор от различни видове ресурси, които осигуряват постигането на конкретни цели на предприятието.

Основно звено на икономиката е предприятие, което произвежда продукти за продажба на пазара с цел печалба.

Устойчивостта на развитието, конкурентоспособността на едно агропродоволствено предприятие се определя от неговия *съвкупен финансово-икономически потенциал*, който се разбира като *съвкупността от ресурси, с които разполага, които позволяват да се организира ефективното производство на стоки, за да се задоволят нуждите на пазара и да се осигури устойчиво развитие на предприятието при променящите се условия на външната и вътрешната среда.*

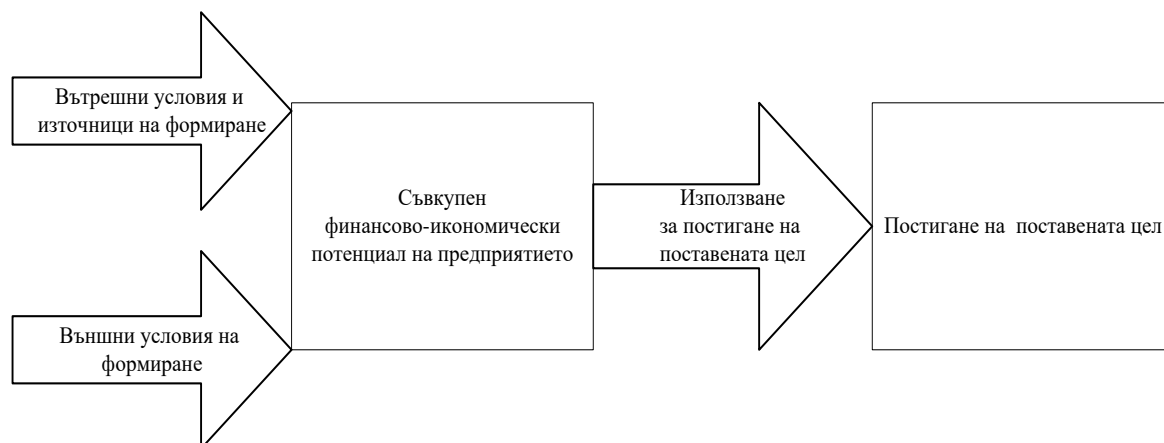
Съвкупният финансово-икономически потенциал на едно агропродоволствено предприятие отразява различни аспекти на функционирането на икономическия субект в условията на пазарна икономика, които трябва да се развиват под влияние на променящите се условия на външната и вътрешната среда, за да се осигури устойчиво развитие на предприятието. (фиг. 1).

Фигура (1) Външни фактори на влияние върху съвкупния финансово-икономически потенциал на предприятие от агропродоволствения сектор (разработено от автора въз основа на резултатите от изследването)

Прилагането на комплексен систематичен подход към понятието "съвкупен финансово-икономически потенциал" позволява да се отразят устойчивите, необходими, обективни, значими причинно-следствени връзки, насочени към структурно подчинение, съгласуваност на елементите на тази система, взаимодействие на развитието и усъвършенстването на технологични, икономически, социални, екологични и функционални процеси, рационализиране на всички процеси на взаимодействие и повишаване на степента на организация. Систематичният подход към концепцията за съвкупния финансово-икономически потенциал на предприятието от агропродоволствения сектор позволява да се подчертаят основните му свойства: структура, йерархия, целенасоченост, алтернативни начини за използване и развитие на потенциала, адаптивност и синергичен ефект (фиг. 2).

Фигура (2) Връзката между съвкупния финансово-икономически потенциал и целите за развитие на предприятие от агропродоволствения сектор (разработено от автора въз основа на резултатите от изследването)

За първи път се обосновава, че съвкупният финансово-икономически потенциал на предприятието *изпълнява възпроизводствена функция*, тъй като поради наличието и използването на материални, трудови и други ресурси предприятието е в състояние да произвежда продукти и да ги продава на пазара, да получава доходи и възстановява разходи.

Разширеното възпроизвеждане на финансово-икономическия потенциал се осъществява екстензивно чрез увеличаване на обема на ресурсите, използвани от предприятието, или интензивно - поради качествена промяна в състава и структурата на наличните ресурси. В този случай икономическият потенциал изпълнява *иновативна функция*, която трябва да се разбира като способност на системата да се променя, подобрява, прогресира. За това се използват всички елементи на потенциала, които изпълняват различни функции: материално-технически, информационни, финансови, човешки и др.

Съвкупният финансово-икономически потенциал на едно агропродоволствено предприятие трябва да реагира на промените във външната среда, като своевременно променя структурата, състава и качеството на елементите на съвкупния потенциал. В същото време той осигурява динамичен баланс на ос-

новните параметри, елементи на структурата и се развива, като използва напълно конкурентните предимства на предприятието и предотвратява негативните последици от резки колебания в икономиката въз основа на балансираното развитие на всички елементи на общия икономически потенциал. От тази гледна точка тя трябва да изпълнява *функцията на адаптация (приспособяване)*.

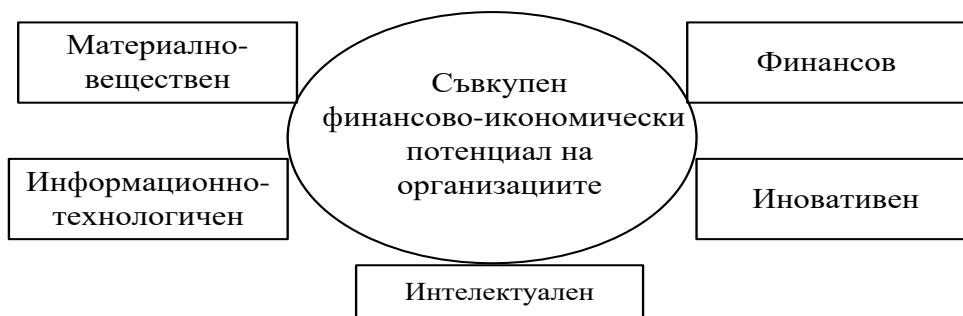
Социалната функция на съвкупния финансово-икономически потенциал е в това, че благодарение на ефективното му използване се произвеждат различни стоки и услуги, които могат да задоволят нуждите на населението и обществото и по този начин да подобрят нивото и качеството на живот.

Комплексният систематичен подход към понятието "съвкупен финансово-икономически потенциал" позволява да бъде определен като сложна, динамична, многоструктурна система, която има определени модели на развитие. Тя трябва да се разглежда като система с определени нива, области и структурни елементи, които определят целостта на съвкупния потенциал на предприятието, поради взаимозависимостта и взаимосвързаността на наличните възможности, чиято реализация е насочена към постигане на цели, основани на системно взаимодействие на компонентите на вътрешната среда на предприятието.

Терминологичният и концептуален анализ показва, че в икономическата литература се разграничават повече от 30 структурни елемента на икономическия потенциал на предприятието. Съвкупният финансово-икономически потенциал на предприятието структурно се състои от много видове, елементи на потенциала, тясно свързани помежду си и насочени към постигане на целите на предприятието. Целенасоченото, систематично изследване на общия потенциал на предприятието или на отделните негови елементи е основа за вземане на ефективни управленски решения и устойчиво развитие на предприятието.

Според резултатите от изследването беше установено, че *в структурата на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор трябва да се разграничат следните структурни елементи: материален, интелектуален, информационно-технологичен, иновативен и финансов потенциал* (фиг. 3).

Фигура (3) Структурата на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор (разработено от автора)

Под материално-веществен потенциал на предприятие от агропродоволствения сектор трябва да се разбира набор от взаимосвързани и взаимодей-

стващи по определен начин на етапите на формиране, използване и обновяване на материално-техническите ресурси на предприятието, използвани за производство на продукти и услуги, предназначени за задоволяване на нарастващите нужди на индивидите и обществото като цяло. Подобно тълкуване на понятието позволява по-точно да се свържат функционирането и резултатите от дейността с материалните фактори на производството, да се отрази ефективността на тяхното използване.

Иновационният потенциал на предприятие от агропродоволствения сектор е съвкупност от ресурси и способности на едно предприятие, което характеризира способността му да създава, разпространява и използва иновации за постигане на своите цели. Поради това включва набор от ресурси (информационни, технико-технологични, интелектуални, финансови, организационно-управленски, правни, предприемачески и др.).

Финансовият потенциал на предприятие от агропродоволствения сектор характеризира възможността за привличане и използване на собствени и привлечени финансови ресурси за осигуряване на производството на стоки и услуги с цел задоволяване на нуждите на пазара и устойчивото развитие. Финансовият потенциал дава възможност за развитие, подобряване на общия финансов и икономически потенциал в процеса на финансово-икономическата дейност на предприятието поради финансовите резултати.

Съвкупността от максималните възможности на предприятията, дължащи се на наличните информационни ресурси, автоматизирани информационни системи, технологии, които подобряват ефективността на производството и конкурентоспособността на пазара, се определя като *информационно-технологически потенциал*.

Интелектуалният потенциал на предприятие от агропродоволствения сектор отразява възможните максимални резултати и ефективността на използване на интелектуалния капитал, с който то разполага. Интелектуалният потенциал характеризира онази част от интелектуалните ресурси, която се използва или може да се използва за осигуряване на конкурентни предимства и устойчиво развитие на предприятие за селскостопански храни.

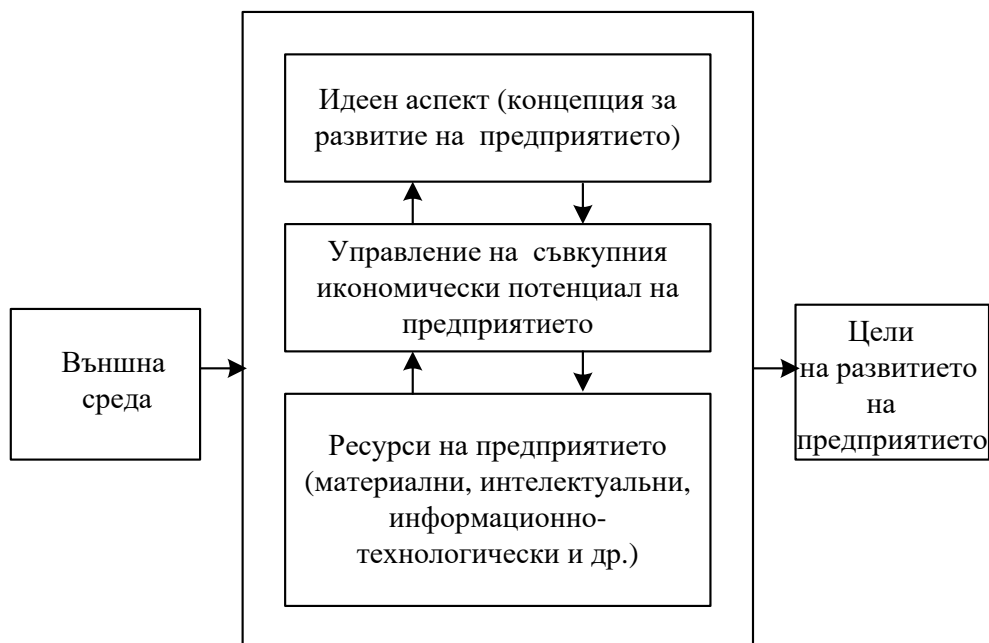
Съвкупният финансово-икономически потенциал на предприятието от агропродоволствения сектор може да се изследва: 1) като реално постигнат (ресурен, резултатен), който характеризира степента на използване на възможностите на предприятието; 2) като желан, перспективен (целеви) икономически потенциал, който представлява потенциалните възможности на предприятието за сметка на ресурси, които не се използват в даден момент поради различни фактори и условия, но които могат да бъдат постигнати чрез подобряване на механизма за управление на съвкупния икономически потенциал.

В механизма за управление на развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на предприятията от агропродоволствения сектор важна роля играе компетентността, способността на мениджърите да използват рационално и ефективно всички резерви за постигане на поставените цели. Ве-

роятността за постигане на стратегически цели за развитие зависи от това как мениджърът използва възможностите на този потенциал.

Механизмът за управление на развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор е показан на фиг. 4.

Фигура (4) Механизъм за управление на развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на предприятията от агропродоволствения сектор (разработен от автора)

По този начин управлението на развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на предприятията в агропродоволствения сектор е реакцията на ръководството на предприятието към промените във външната среда и се определя от концепцията за развитие на предприятието, която формира организационната структура на предприятието, състава и нивото на развитие и използване на елементите на съвкупния икономически потенциал, целите за развитие на предприятието.

РАЗДЕЛ 2. МЕТОДИЧЕСКИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ОЦЕНКА И РАЗРАБОТВАНЕ НА БИЗНЕС МОДЕЛ ЗА ДИГИТАЛНО РАЗВИТИЕ НА СЪВКУПНИЯ ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ

Във втория раздел на дисертацията са разработени теоретико-методологически подходи за определяне на икономическата същност, структурни елементи и оценка на цифровата трансформация на икономиката; изследвана е връзката на дигитализацията със съвременното иновативно развитие на икономиката; е разработена методика за многокритериална оценка на дигиталното развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор.

Основните насоки за развитие на цифровата икономика и информационното общество са усъвършенстването на условията, които допринасят за транс-

формирането на различни сфери на дейност, включително в агропродоволствения сектор, под въздействието на информационните технологии. Информационно-комуникационните технологии (ИКТ) са набор от методи, производствени процеси и софтуерни и хардуерни инструменти, които са интегрирани с цел събиране, обработка, съхраняване, разпространение, показване и последващо използване на информация в интерес на нейните потребители. *Информационно-комуникационните технологии* са информационни процеси и методи за работа с информация, осъществявани с помощта на телекомуникационни и изчислителни технологии. Под цифрови технологии се разбират информационно-комуникационни технологии и други нови и високи технологии, включително технологии в областта на роботиката, технологии в областта на изчислителната техника, оптични технологии и офис оборудване, технологии за изкуствен интелект, адаптивни технологии и др.

Установено е, че развитието на цифровата икономика оказва пряко влияние върху иновативната дейност на организациите, като ускорява внедряването на технологични иновации и иновативни продукти в производството. Анализът показва, че през 2020 г. Витебска област заема най-голям дял от иновативни продукти в общия обем на доставената продукция от беларуските промишлени организации (през 2020 г. - 32,7%, което е с 3,9% повече в сравнение с 2018 г.), област Гомел (през 2020 г. - 28,1%, което е с 9,9% по-малко от 2018 г.) и град Минск (през 2020 г. - 19,8%, което е с 4,9% повече от 2018 г.).

Въз основа на резултатите от проучванията беше установено, че цифровото развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на една организация е способността им да извършват дейности за създаване, внедряване, разработване и внедряване на информационно-комуникационни технологии в контекста на трансформацията на бизнес процеси, бизнес модели с цел осигуряване на стратегически конкурентни предимства на пазарите, финансова стабилност и ефективност.

За оценка на цифровото развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор е обоснована системата от частни показатели, въз основа на които е формиран интегрален показател. На първия етап бяха идентифицирани следните групи оценителни частни показатели:

1) *цифрова трансформация на организацията*: ниво на автоматизация на бизнес процесите, научни и информационни ресурси на организацията, възвръщаемост на инвестициите в дигитализация, приходи от нови дигитални услуги;

2) *интелектуален капитал*: наличие на дигитални компетенции и персонал, способен да използва дигитални технологии, отношението на екипа към дигиталните иновации;

3) *взаимодействие с клиентите*: качество на услугата и удовлетвореност на клиентите, онлайн продажби;

4) *бизнес среда*: ниво на конкуренция, финансова стабилност на организациите, иновативни продукти.

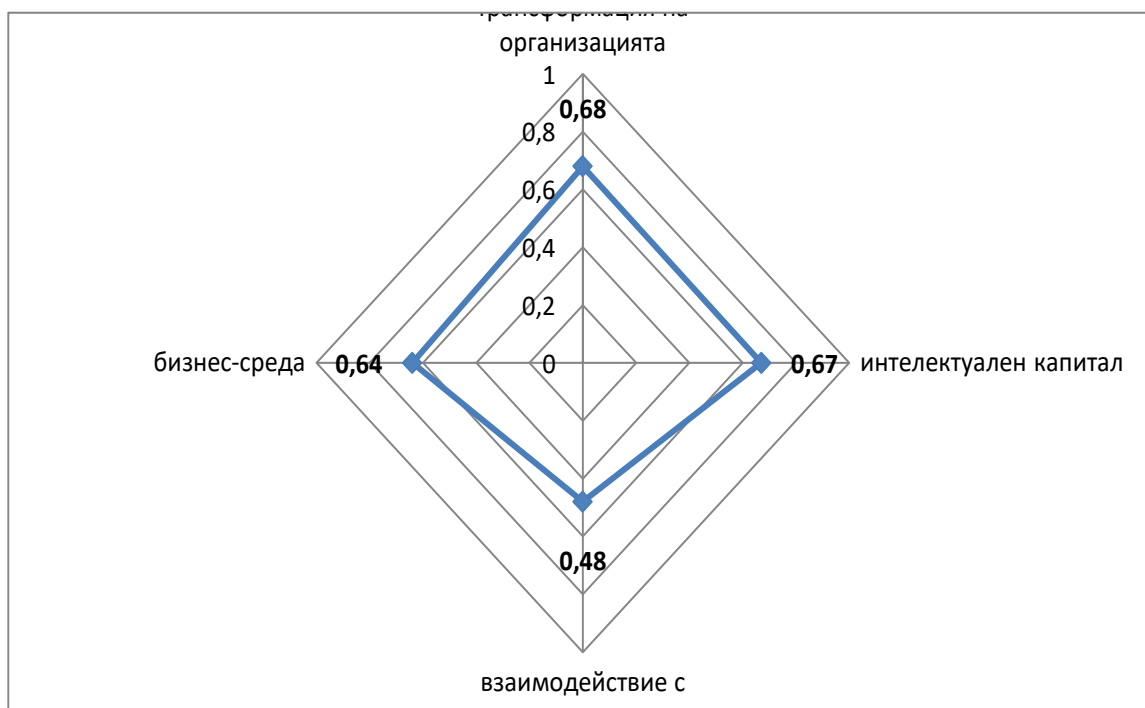
На втория етап избраните конкретни показатели се формализират. Тъй като изброените показатели имат различно естество и могат да бъдат оценени както количествено, така и вербално, се предлага да се формализират в диапазона от нула (при най-ниската стойност) до 1 (в идеалния случай) с помощта на функции на принадлежност. За да се построи функцията на принадлежност, се определят гранични (най-лоши и най-добри) стойности за всеки отделен показател, които се считат за референтни точки за нейното построяване. След това се определя тежестта (или важността) на всеки отделен индикатор и се изчислява интегралният индикатор. Ние прилагаме матриците на сдвоените сравнения, предложени от Т. Саати, за чието построяване се предлага да се свържат оценките на двойната важност на критериите с числените редове (табл. 1).

Таблица 1 Скала за задаване на елементите на матрицата от сдвоени сравнения

Оценка	Стойност
1	Еднаква важност на критериите
3	Първият критерий е малко по-важен от втория
5	Първият критерий е по-важен от втория
7	Първият критерий е много по-важен от втория
9	Максималното превъзходство на първия критерий над втория
2, 4, 6, 8	Междинни оценки

На фиг. 5 е представена диаграма за оценка на дигиталното развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор.

Фигура (5) Оценка на дигиталното развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор (разработено от автора)

Данните, показани на фиг. 7 показват, че агропродоволственият сектор се характеризира с ниско ниво на оценителни показатели (бизнес среда, взаимодействие с клиенти), което налага разработването на подходящи мерки за тяхното активиране и развитие.

Въз основа на анализа беше установено, че агропродоволственият сектор принадлежи към динамично развиващите се сектори на икономиката на Република Беларус. Това се дължи на фактори на търсенето, включително нарастване на населението и доходите, ориентация на потребителите към висококачествено, здравословно, функционално и специализирано хранене, както и потенциала на стокопроизводителите, който се характеризира със способността да се трансформира под влияние на потребителските предпочитания, висока степен на концентрация на инвестиционни ресурси, иновативна активност и формиране на устойчиви конкурентни стратегии.

Перспективите за иновативното развитие на организациите в агропродоволствения сектор са: засилване на иновативната им дейност, придобиване на нови технологии, компютърни програми и бази данни, повишаване на инвестиционната привлекателност на иновативни проекти, базирани на въвеждането на информационни технологии. Единен пазар за селскостопански хранителни продукти без бариери и ограничения може да се формира само чрез дигитална трансформация на бизнеса и контрол, базиран на цифрова прозрачност.

РАЗДЕЛ 3. КОМПЛЕКСЕН ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА СЪВКУПНИЯ ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ НА АГРОПРОДОВОЛСТВЕНИЯ СЕКТОР НА РЕПУБЛИКА БЕЛАРУС

В третия раздел на дисертацията е извършен цялостен икономически анализ на текущото състояние на развитие на потенциала на земеделския бизнес; оценка на съществуващите основни тенденции в развитието на преработващата

промишленост; на основата на интегриран систематичен подход са определени условията и факторите за осигуряване на растеж на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор; разработена е методика за цялостна оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор.

Агропромишленият комплекс е водещият сектор на икономиката на Република Беларус. В общата структура на дълготрайните активи делът на агропромишления комплекс е около 22% от дълготрайните производствени активи. В селското стопанство и в преработвателните предприятия на агропромишления комплекс работят 267,4 и 116,6 хил. души съответно (или 384 хил. души), което е 10.3% от общия брой на заетите. В страната има повече от 1380 различни организации, занимаващи се с производство на селскостопанска продукция.

Установено е, че като цяло развитието на агропродоволствения сектор позволява да се задоволят потребностите на населението от храни и да се увеличи износьт им. Основните мерки, насочени към увеличаване на общия финансов и икономически потенциал на селскостопанския и агропродоволствения сектор на Беларус, са: подобряване на регулирането на износа на продукти, като се вземе предвид международната практика, предоставяне на подкрепа за индустрии с висока възвръщаемост на ресурсите, растеж на стойността добавено и от голямо социално-икономическо значение, диверсификация на производството, развитие на модерни търговски структури на различни пазари и разширяване на капацитета на националния пазар.

В изследването е разработена методика за оценка, основана на изчисляването на индекса на развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор, която позволява да се извърши сравнителна характеристика и класиране на предприятията според нивото на използването. Индексът дава възможност да се сравняват организациите според степента на използване както на съвкупния икономически потенциал, така и на неговите съставни елементи и на тази база да се определят тесните места на всяко предприятие.

Методологията за оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор се състои от следните етапи. На първия етап изчисляваме индексите на развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор (I) по формулата:

$$I = \frac{X_{\max} - X_{\text{факт}}}{X_{\max} - X_{\min}}, \quad (1)$$

където $X_{\text{факт}}$ – фактическа стойност на всеки структурен елемент;

X_{\min} – минимална стойност на структурния елемент;

X_{\max} – максимална стойност на структурния елемент.

Оценката на показателя се променя в рамките от 0 до 1.

В тази връзка се предлага система от количествени и качествени показатели за нивото на развитие на организациите в агропродоволствения сектор, отразяващи състоянието и резултата от използването на елементите на техния съвкупен финансово-икономически потенциал.

Материалният потенциал на организациите в агропродоволствения сектор беше оценен с помощта на следните показатели: средна годишна цена на дълготрайните активи, средна годишна цена на оборотния капитал, капиталова производителност, коефициент на обръщаемост на оборотния капитал, коефициент на обновяване на дълготрайни активи, рентабилността на основните и оборотни средства.

Интелектуалният потенциал на организациите в сектора на агропродоволствения промишленост се оценява с помощта на следните показатели: а) по отношение на *човешкия потенциал*: средна численост на персонала, дял на служителите, ангажирани с научноизследователска и развойна дейност, разходи за обучение на служители и повишаване на квалификацията, производителност на труда, коефициент на стабилност на персонала, фондообезпеченост, коефициент на ефективност на научните изследвания; б) по отношение на *организационния потенциал*: дялът на заплатата на административно-управленско лице в общия обем на фонда за заплати, коефициентът на сигурност на интелектуалната собственост; в) по *релационен потенциал*: дял на новите клиенти в общата структура на общите клиенти, коефициент на качество на услугата и удовлетвореност на клиентите, брой привлечени нови клиенти, пазарен дял, присъствие на компанията в социалните мрежи.

Иновативният потенциал на организации от агропродоволствения сектор беше оценен с помощта на следните показатели: дял на доставените иновативни продукти в общия обем на доставените продукти на организациите, броят на иновациите, иновативните технологии, разработени и използвани в организацията, дял на разходите за иновации в общата структура на разходите, период на изплащане на инвестициите в иновации, коефициент на обновяване на продукта, коефициент на износ на иновативни продукти, рентабилност на иновативната дейност.

Информационно-технологическият потенциал на организациите от агропродоволствения сектор беше оценен с помощта на показатели: коефициент на автоматизация на бизнес процесите, дял на онлайн продажбите в общия обем на продажбите на продукти, дял на приходите от нови информационни услуги в общите приходи, дял на разходите за софтуер в общата структура на разходите, дял на документите в електронен вид в общия обем документи.

Финансовият потенциал на организациите от агропродоволствения сектор беше оценен с помощта на следните показатели: приходи от продажби на продукти, печалба от продажби на продукти, нетна печалба, дял на износа в общата структура на продажбите на продукти, рентабилност на продукта, рентабилност по крайни финансови показатели. резултат, коефициент на текуща ликвидност, коефициент на финансова стабилност, коефициент на финансиране.

На втория етап изчисляваме агрегираните индекси на развитие и използване на елементите на общия финансово-икономически потенциал (материален, интелектуален, иновативен, информационно-технологичен и финансов) по формулата:

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n} \quad (2)$$

където n – брой единици на съвкупността.

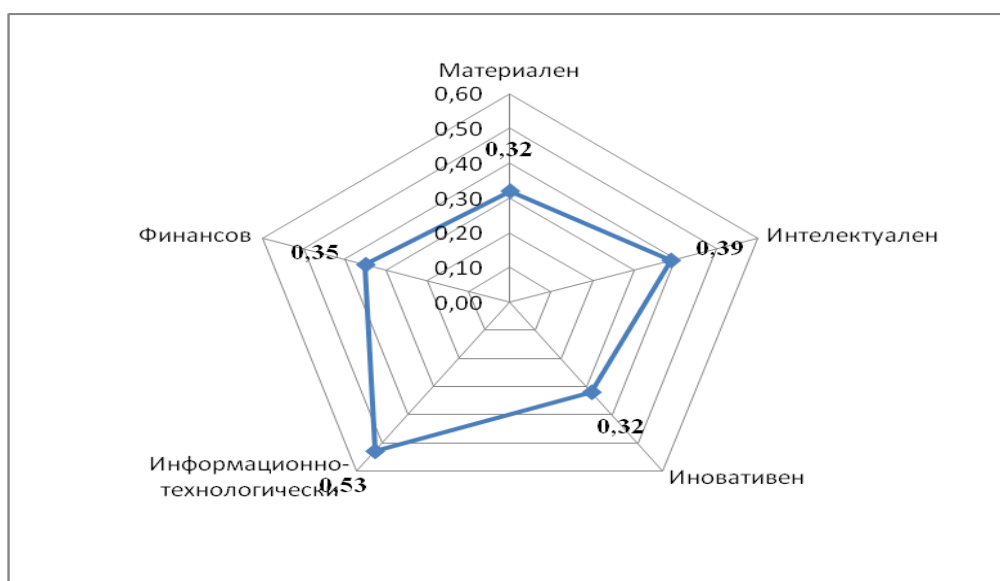
На третия етап, въз основа на получените стойности, изчисляваме съвкупния индекс на развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на предприятията.

Четвъртият етап е характеристика на съвкупния финансово-икономически потенциал на предприятията, резултатите от тяхната дейност през отчетния период, както и възможностите за развитие в бъдеще. На този етап, за да се оцени качествено степента на използване на структурните елементи на потенциала на организациите от агропродоволствения сектор, се класират на базата на изчисления индекс:

- до 0,35 - ниско ниво;
- 0,36–0,79 - средно ниво;
- над 0,8 - високо ниво.

Въз основа на изчисленията интегралният индекс за изследваните организации от агропродоволствения сектор на Могилъовска област е 0,38, което отразява средното ниво на използване на техния съвкупен финансово-икономически потенциал (фиг. 6).

Фигура (6). Оценка на използването на структурните елементи на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор (разработено от автора)

Прилагането на разработената методология позволява разширяване на инструментите за наблюдение на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите от агропродоволствения сектор, използване на тези резултати за прогнозиране и изчисляване на резервите за повишаване на ефективността на производството и бързо вземане на управленски решения въз основа на целите на организации, външни условия и изисквания на пазара.

Резултатите от извършения цялостен анализ са необходими за оценка и мониторинг на нивото на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор и за разработване на прогноза, която да отчита текущите тенденции на световния пазар на храни (месо и месо продукти, мляко и млечни продукти, зеленчуци и плодове, картофи, хляб и хлебни изделия, захар, рапица, рапично масло).

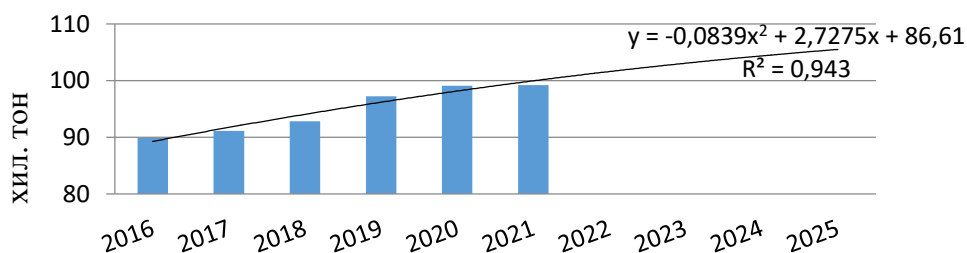
РАЗДЕЛ 4. ПРОГНОЗНИ МОДЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ ЗА УСТОЙЧИВ РАСТЕЖ НА ПОТЕНЦИАЛА НА АГРОПРОДОВОЛСТВЕНИЯ СЕКТОР (ПО ВИДОВЕ ДЕЙНОСТИ)

В четвъртия раздел на дисертацията е направена прогноза за развитието на потенциала на агропродоволствения сектор (на примера на производството на месо и месни продукти); изследвани са глобалните тенденции и потенциала за устойчив растеж в производството на мляко и млечни продукти; обосновани са основните насоки на развитие на световното производство на зеленчуци и плодове, картофи.

Доказано е, че основното условие за осигуряване и повишаване на ефективността на използване на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор е балансираното функциониране на пазарите на храни с цел осигуряване на продоволствена сигурност.

Установено е, че сред развиващите се сектори на световната икономика в агропродоволствения сектор е производството на месо и месни продукти. На този етап обемът на световното производство на месо и месни продукти е повече от 2 трлн. щатски долара, което се равнява на 2,4% от световния брутен вътрешен продукт. През 2020 г. птиче месо (37%), свинско месо (31%), говеждо месо (28%), овче месо (3%), друго (1%) заемат най-голям дял в общата структура на световната търговия с месо. Ще направим прогноза за световното производство на месо до 2025 г. (фиг.7).

Фигура (7) Прогноза за световното производство на месо от птици, хил. тон
(разработено от автора)

С помощта на полученото уравнение даваме прогнозата за увеличаване на световното производство на месо от птици (табл. 2).

Таблица 2 Прогноза за увеличаване на световното производство на месо от птици

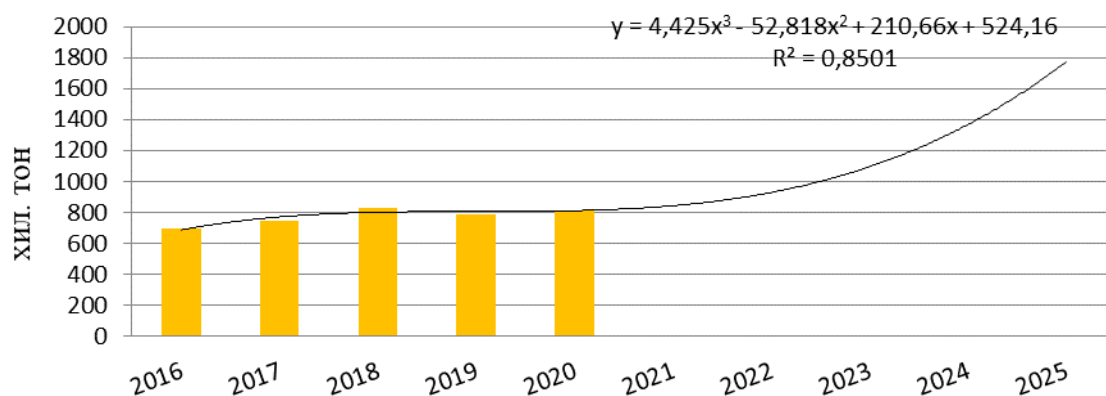
Наименование	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	Темп на растеж, 2025г./2021г., %
Световно производство на месо от птици, хил. тон	99,2	101,6	103,1	104,4	105,4	106,3

Забележка – изчисления на автора

Данните, изложени в табл. 2 показват, че темпът на растеж на световното производство на птиче месо през 2025 г. спрямо 2021 г. ще бъде 6,3%, което отразява стабилна тенденция в развитието му в бъдеще.

Месната промишленост на Република Беларус е един от водещите сектори на хранително-вкусовата промишленост. В страната има повече от 200 месо-преработвателни организации, като през 2020 г. обемът на производството на месо възлиза на 1285 хил. тона, което е с 45 хил. тона повече спрямо 2019 г., в това число птиче месо - 539,6 хил. тона, свинско месо - 402,7 хил. тона, месо от едър рогат добитък - 340,5 хил.т. В Република Беларус през 2020 г. износьт на месо и годни за консумация месни субпродукти възлиза на 351,6 хиляди тона (в стойностно изражение 815,3 милиона щатски долара), което е с 3,9% по-високо в сравнение с 2019 г., в сравнение с 2016 г. насам, по-високо - 17,9%. Ще направим прогноза за ръста на износа на месо и субпродукти до 2025 г. (фиг. 8).

Фигура (8) Прогноза за растеж на износа на месо и годни за консумация субпродукти в Република Беларус, хил. тонн (разработено от автора)

В табл. 3 е показана динамиката на растежа на износа на месо и годни за консумация субпродукти в Република Беларус в перспектива.

Таблица 3 Динамика на нарастване на износа на месо и субпродукти за консумация

Наименование	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	Темп на растеж, 2025г./2021г., %
Износ на месо и субпродукти за консумация, ХИЛ. ТОН	842,5	928,5	1094,7	1367,7	1773,9	210,5

Забележка – изчисления на автора

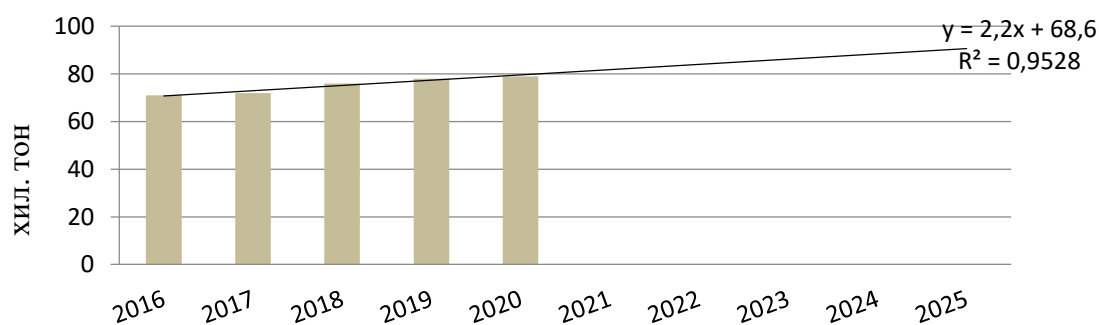
Изчисленията показват, че износът на месо и субпродукти за консумация в Република Беларус до 2025 г. ще се увеличи с 2,1 пъти, което отразява положителната динамика на растеж на потенциала на месопреработвателните организации.

Установено е също, че световното производство на мляко и млечни продукти се характеризира със стабилна динамика на растеж, върху чието развитие оказват влияние качеството на входящите суровини, специализацията и организацията на технологичния процес, особеностите на функционирането на пазара, и националните потребителски предпочитания.

Направеният анализ показва, че през 2020 г. световният обем на производството на мляко възлиза на 906 милиона тона (в стойностно изражение се равнява на 711 милиарда щатски долара), което е с 2% повече от 2019 г., спрямо 2016 г. - с 10,6%. Средно за 2016-2020 г световното производство на млечни продукти се е увеличило с около 2,5% годишно. Международната търговия с млечни продукти през 2020 г. възлиза на 79 милиона тона по отношение на

млякото, което е с 1,3% повече в сравнение с 2019 г. (средният годишен темп на нарастване на износа на мляко и млечни продукти през изследвания период е 2,6%). Основните износители на некондензирано мляко и сметана за световния пазар са Германия, Франция, Белгия, Чешката република, Австрия, Великобритания и Холандия (на тях се падат повече от 60% от световния износ). Ще направим прогноза за растеж на световния износ на мляко и млечни продукти до 2025 г. (фиг. 9).

Фигура (9) Прогноза за растеж на световния износ на мляко и млечни продукти, хил. тон (разработено от автора)

С помощта на полученото уравнение, изчисляваме прогнозата за растежа на световния износ на мляко и млечни продукти до 2025 г. (табл. 4).

Таблица 4 Прогноза за растеж на световния износ на мляко и млечни продукти

Наименование	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	Темп на растеж, 2025г./2021г., %
Износ на мляко и млечни продукти, хил. тон	82	84	86	88	91	110,9

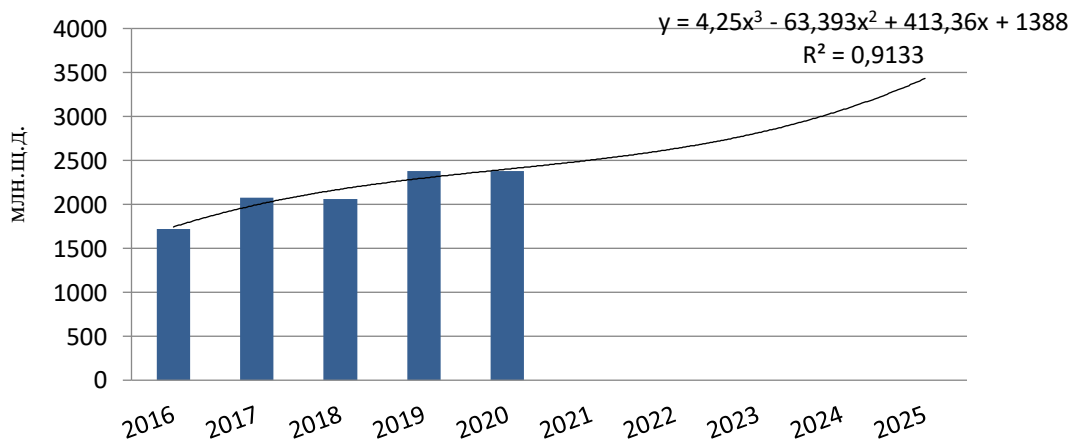
Забележка – изчисления на автора

Изчисленията показват, че темпът на растеж на световния износ на мляко и млечни продукти до 2025 г. ще бъде 10,9% спрямо 2021 г.

Млечната промишленост е един от най-важните отрасли на хранително-вкусовата промишленост на Република Беларус, специализирана в производството на мляко, масло, сирене, сладолед, консервирано мляко и други продукти (обхватът е над 1500 артикула). Млечните продукти са една от най-важните дестинации за износ на страната, заемайки второ място в света по износ на кондензирано мляко, трето място по износ на масло и суроватка на прах, четвърто и пето място по износ на сирене и обезмаслено мляко на прах. През 2020 г. дялът на млечните продукти в общата структура на селскостопанския

износ възлиза на 42%, в общата структура на износа на Беларус - 8,2%. Ще направим прогноза за ръст на износа на млечни продукти до 2025 г. (фиг. 10).

Фигура (10) Прогноза за ръст на износа на млечни продукти в Република Беларус, млн. щ. д. (разработено от автора)

В табл. 5 е показана динамиката на растеж на износа на млечни продукти в Република Беларус в перспектива.

Таблица 5 Прогноза за растеж на износа на млечни продукти в Република Беларус

Наименование	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	Темп на растеж, 2025г./2021г., %
Износ на млечни продукти, млн. щ. д.	2504	2633	2814	3072	3432	137,1

Забележка – изчисления на автора

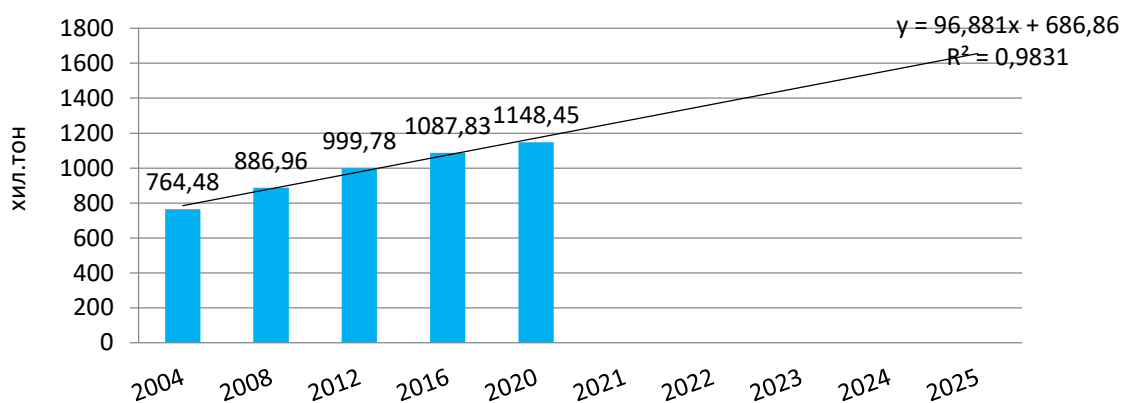
Изчисленията показват, че темпът на растеж на износа на млечни продукти в Република Беларус до 2025 г. ще бъде 37,1% в сравнение с 2021 г., което отразява стабилна тенденция в развитието на потенциала на млекопреработвателните организации за бъдещето.

Изследването обосновава основните насоки за развитие на световното производство на зеленчуци и плодове, картофи. Като цяло световният пазар на плодове и зеленчуци се характеризира с положителни тенденции в увеличаване на обемите на производство и преработка, разширяване на асортимента, което се отразява в нивото на потребление от населението. В повечето страни производството на зеленчуци и плодове е изцяло насочено към вътрешния пазар. Приблизително само 5% от продукцията се произвежда за износ, но делът на

експортния пазар на растителни продукти има тенденция да се увеличава (Мексико, Испания и Холандия).

През 2020 г. спрямо 2016 г. в света се наблюдава увеличение на брутната реколта от зеленчукови култури с 5,6% (през 2020 г. са произведени 1 148 446 хил. тона). Ще направим прогноза за световното производство на зеленчуци до 2025 г. (фиг. 11).

Фигура (11) Прогноза за увеличаване на брутната реколта от зеленчуци в света, млн. тон (разработено от автора)

С помощта на полученото уравнение е направена прогноза за увеличение на световното производство на зеленчуци (табл. б).

Таблица б Прогноза за увеличаване на световното производство на зеленчуци

Наименование	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	Темп на растеж, % 2025г./2021г.
Брутна реколта, хил. тон	1268,15	1365,1	1461,9	1558,8	1655,7	130,5

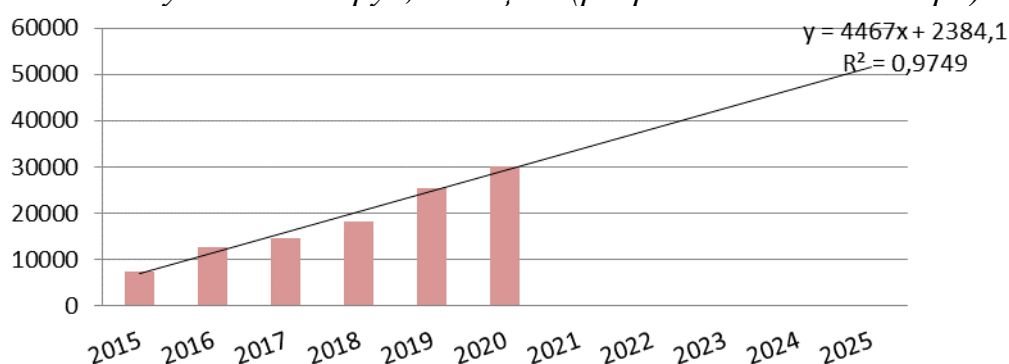
Забележка – изчисления на автора

Изчисленията показваха, че темпът на растеж на брутната реколта от зеленчуци до 2025 г. спрямо 2021 г. ще бъде 30,5% поради въвеждането на иновации и съвременни технологии, което осигурява растеж на тяхното устойчиво производство.

Основните играчи на световния пазар на картофи и картофени продукти са страните от ЕС, Северна и Южна Америка и Китай. В същото време страните от ЕС действат на този пазар както като износители, така и като вносители. В много страни се наблюдава увеличение на производството на картофи и нарастване на консумацията на картофени продукти. Средният годишен ръст на потреблението се очаква да бъде 1,6%, което ще доведе до увеличаване на обема

на пазара до 2030 г. до около 440 милиона тона. Проучването на пазара на картофи и картофени продукти в Република Беларус предполага, че един от начините за подобряване на ефективността на картофената индустрия в близко бъдеще трябва да се разглежда производството не само на пресни картофи, но и на продукти от тяхната преработка, тъй като тези стоки са в голямо търсене на световния пазар на храни. През 2020 г. спрямо 2015 г. износът на картофи и картофени продукти се увеличава с 22,9%. Ще направим прогноза за ръст на износа на картофени продукти до 2025 г. (фиг. 12).

Фигура (12) Прогноза за растежа на износа на картофени продукти в Република Беларус, хил.щ. д. (разработено от автора)

С помощта на полученото уравнение е направена прогноза за растежа на износа на картофени продукти (табл. 7).

Таблица 7 Прогноза за ръст на износа на картофени продукти

Наименование	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	Темп на растеж, 2025г./2021г., %
Износ, хил. щ. д.	33653	38120	42587	47054	51521	153,1

Забележка – изчисления на автора

Изчисленията показаха, че темпът на растеж на износа на картофени продукти до 2025 г. спрямо 2021 г. ще бъде 53,1%. В същото време през последните години се наблюдава увеличение на износа на картофени продукти, което има положителен ефект върху социално-икономическото развитие на страната.

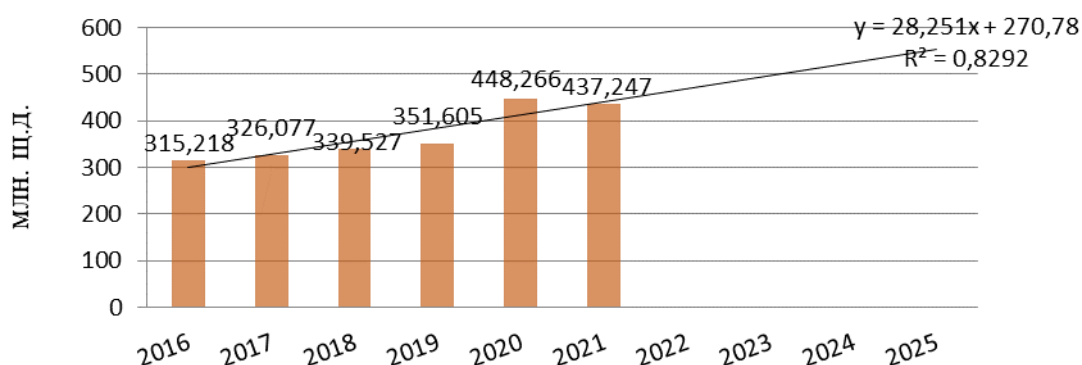
РАЗДЕЛ 5. КОНЦЕПТУАЛНИ НАСОКИ ЗА ИНОВАТИВНО РАЗВИТИЕ НА СЪВКУПНИЯ ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ В АГРОПРОДОВОЛСТВЕНИЯ СЕКТОР

В петия раздел на дисертацията са разработени препоръки за устойчиво развитие на глобалното и национално производство на храни; обосновани са стратегически насоки за развитие на потенциала на световния пазар на храни; предлага се механизъм за иновативно развитие на общия финансов и

икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на Република Беларус.

Предвид световните тенденции във функционирането на пазара на храни са разработени препоръки за устойчиво развитие на световното и национално производство на хляб и хлебни изделия. Направена е прогноза за растеж на световния пазар на хлебни изделия до 2025 г. Ще изградим уравнение на тенденцията, за това избираме линейна крива на ръста, тъй като тя по-точно повтаря динамиката на изходния времеви ред (фиг. 13).

Фигура (13) Прогноза за растеж на световния пазар на хлебни изделия, млн. щ.д. (разработено от автора)

С помощта на полученото уравнение е направена прогноза за растежа на световния пазар на хлебни изделия, млн. щ.д. (табл. 8).

Таблица 8 Прогноза за растеж на световния пазар на хлебни изделия, млн. щ.д.

Наименование	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	Темп на растеж, 2025г./2021г., %
Производство на хлебни изделия	437,247	468,53	496,788	525,039	553,29	126,5

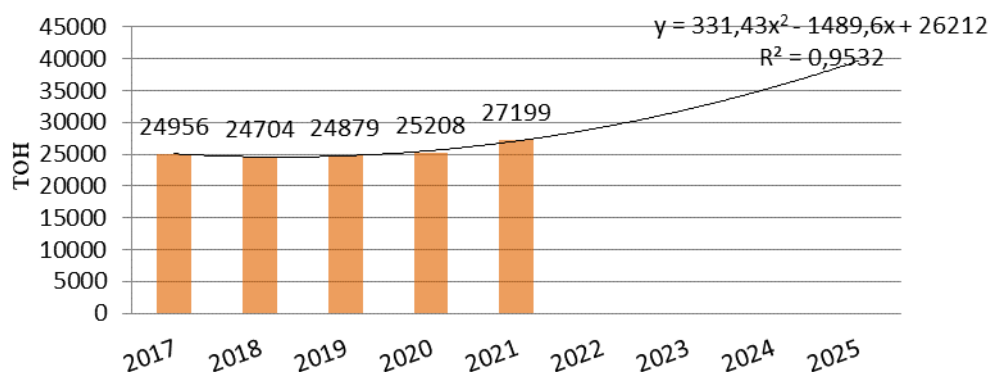
Забележка – изчисления на автора

Данните, дадени в табл. 8, показват, че темпът на растеж на световното производство на хлебни изделия до 2025 г. ще се увеличи с 26,5% в сравнение с 2021 г., което отразява положителна тенденция.

Хлебопекарната промишленост е един от развиващите се отрасли на хранително-вкусовата промишленост в Република Беларус. През последните години се наблюдава устойчива тенденция за промяна на структурата на пазара на хлебни изделия. В Република Беларус, сред потребителите и производителите, специално място заемат асортиментът и традиционната технология на хляб тип "варен", използвайки течни ръжени заварки. Има голямо търсене на тези видове

хляб от ръжено брашно и смес от ръжено и пшенично брашно в чужбина, което се потвърждава от постоянното нарастване на износа им в пресен и замразен вид за Йордания, Израел, страните от Европейския съюз, САЩ, Канада и др. Направена е прогноза за растежа на износа на хлебни изделия на Република Беларус до 2025 г. (фиг. 14).

Фигура (14) Прогноза за ръст на износа на хлебни изделия в Република Беларус, тон (разработено от автора)

С помощта на полученото уравнение е направена прогноза за ръста на износа на хлебни изделия (табл. 9).

Таблица 9 Прогноза за ръст на износа на хлебни изделия, тон

Наименование	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	Темп на растеж, 2025г./2021г., %
Износ на хлебни изделия	27199	29206	32025	35507	39651	145,8

Забележка – изчисления на автора

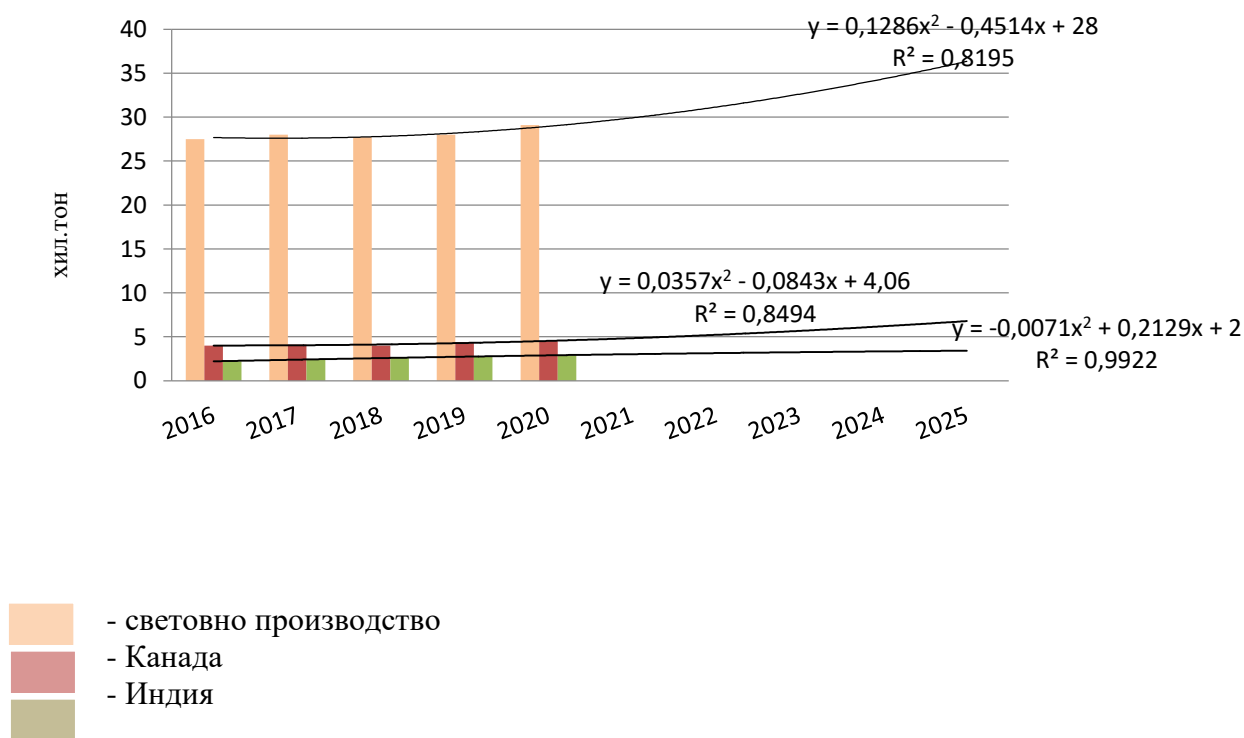
Данните, изложени в табл. 9, показват, че темпът на растеж на износа на хлебни изделия от Република Беларус до 2025 г. в сравнение с 2021 г. ще се увеличи с 45,8%.

Установено е, че на настоящия етап световният пазар на захар се характеризира със значителни качествени промени, които настъпват поради влиянието на фактори, определящи пазарната ситуация и развитието на международните процеси на глобализация. Съотношението между търсенето и предлагането в различните региони и страни, структурата се променя, има регионално преразпределение на износа и вноса на захар от тръстика и цвекло. Общо повече от 120 страни произвеждат захар в света. Република Беларус напълно задоволява нуждите си от захар.

Доказано е, че търсенето на основните насоки за растеж на съвкупния финансово-икономически потенциал налага непрекъснато наблюдение, научен анализ на информацията за неговото състояние, тенденциите на развитие, както на световния, така и на вътрешния пазар. В статията се обосновават стратегическите насоки за развитие на потенциала на хранителния пазар на примера на рапичното масло, което е на трето място по производство след палмово и соево. Най-голям дял в общата структура на световното производство на рапично масло през пазарната 2020/2021 г. заемат страните от ЕС - 32,1%, Китай - 21,5%, Канада - 15,6%, Индия - 9,8%.

Направена е прогноза за световното производство на рапично масло до 2025 г. Ще изградим уравнение на тенденцията, за това избираме полиномиална крива на растеж от втора степен, тъй като тя по-точно повтаря динамиката на изходния времеви ред (фиг. 15).

Фигура (15) Прогноза за световното производство на рапично масло, хил. тон (разработено от автора)

С помощта на полученото уравнение, изчисляваме прогнозата за увеличение на световното производство на рапично масло (табл. 10).

Таблица 10 Прогноза за увеличаване на световното производство на рапично масло, хил. тон

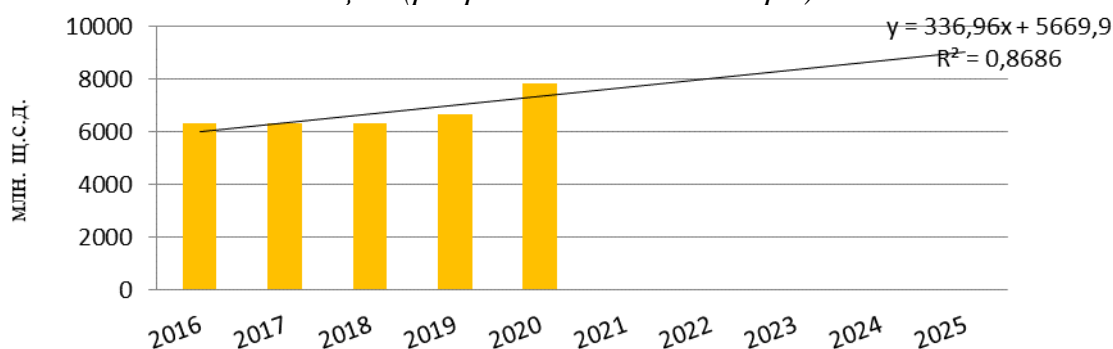
Наименование	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	Темп на растеж, 2025г./2021г., %
Световно производство	29,9	31,1	32,6	34,3	36,4	121,6
Канада	4,8	5,2	5,7	6,2	6,8	141,7
Индия	3,03	3,1	3,25	3,34	3,4	112,2

Забележка – изчисления на автора

Изчисленията показваха, че темпът на растеж на световното производство на рапично масло към 2025 г. спрямо 2021 г. ще бъде 21,6%, включително в Канада - с 41,7%, в Индия - с 12,2%.

Най-голям дял в общата структура на световния износ на рапично масло по страни (във физическо изражение) през маркетинговата 2020/2021 г. заемат Канада - 36,1%, Германия - 13,3%, Русия - 7,5%, Белгия - 5,4%. Направена е прогноза за нивото на световния износ на рапично масло до 2025 г. (фиг. 16).

Фигура (16) Прогноза за нивото на световния износ на рапично масло, млн. щ.д. (разработено от автора)

С помощта на полученото уравнение, изчисляваме прогнозата за нивото на световния износ на рапично масло (табл. 12).

Таблица 12 Прогноза за нивото на световния износ на рапично масло, млн. щатски долара

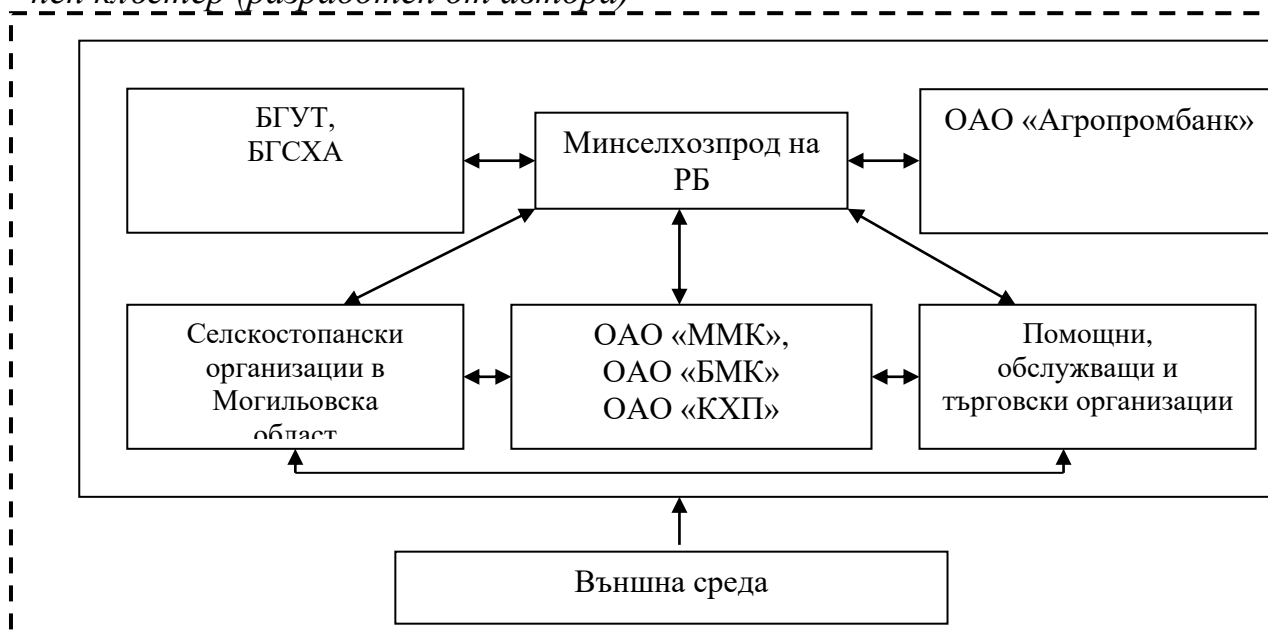
Наименование	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	Темп на растеж, 2025г./2021г., %
Световен износ на рапично масло, млн. щ.д.	7691,7	8028,6	8365,6	8702,5	9039,5	117,5

Забележка – изчисления на автора

Изчисленията показваха, че темпът на растеж на световния износ на рапично масло към 2025 г. спрямо 2021 г. ще бъде 17,5% спрямо 2021 г., което се отразява на развитието на устойчивото му производство и потребление.

Проведеното изследване доказва, че основната посока за осигуряване на пълна преработка на селскостопански суровини е развитието на регионални иновативни клъстерни структури чрез организационни и управленски мерки за формиране на единна верига на добавената стойност и насърчаване на готовите продукти. Предлага се да се създаде регионална интегрирана структура, състояща се от следните преработвателни организации: АД Бобруйски месокомбинат, АД Могилъовски месокомбинат, АД Завод за хлебни продукти Климовичи. Разработена е моделна програма за развитие на интегрирана формация в структурна форма, която позволява да се установят критериите за ефективност, предположения и ограничения на икономическата ѝ дейност. Въз основа на полученото решение на икономическо-математическата задача по симплексния метод за организации от селскостопанския и хранително-вкусовия сектор на Могилъовска област беше получено оптимално решение, което беше анализирано чрез сравняване на фактическите и получените изчислени показатели. Организационният и икономически модел на регионалния иновационен клъстер на Могилъовска област е показан на фигура 17.

Фигура (17) Организационно-икономически модел на регионален иновационен клъстер (разработен от автора)

В Могилъовска област за устойчивото развитие на агропромишления комплекс и растежа на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите се използват научни изследвания и разработки на следните образователни институции: Беларуския държавен университет по хранителни и химически технологии и Беларуската държавна селскостопанска академия. В тази връзка важен елемент е научно-кадровият елемент, тъй като висшите училища, включени в клъстера, са в състояние да отговорят на съответните изисквания за подготовка на висококвалифицирани специалисти.

Образователното заведение "Беларуски държавен университет по хранителни и химични технологии" е голям образователен и научен център, който обучава инженери-технолози за организации в преработвателната и хранително-вкусовата промишленост. Университетът подготвя специалисти по специалностите "Технология на преработката на растителни и животински суровини". Образователното заведение "Беларуска държавна селскостопанска академия" има голям научен потенциал в областта на животновъдството, растениевъдството, селекцията на зърнени култури и технологията на тяхното производство.

По този начин перспективите за растеж на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите от агропродоволствения сектор на Могилъвска област се определят от основните фактори - това е стабилно снабдяване със суровини и иновации.

IV.ИЗВОДИ

В дисертацията са разработени теоретично-методологични и концептуални основи за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в контекста на дигитализацията, а именно:

1. Обоснована е концепцията за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в съвременните условия, който представлява съвкупност от обективни и субективни външни условия и фактори, които значително влияят върху процеса на вземане на управленски решения относно финансова подкрепа на организациите и икономическия растеж на агропродоволствения сектор, националната икономика и обществото като цяло.
2. Определено е мястото и ролята на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор, като един от ключовите фактори, влияещи върху вземането на управленски решения за рационалното използване на всички резерви за постигане на поставените цели, а също така е определено значението на бизнес модела, като основен фактор за осигуряване на устойчиво иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в контекста на развитието на агропродоволствения сектор.
3. Въз основа на подхода за разбиране на категорията „потенциал на организацията“ се предлага разбирането на тази категория като способността на икономическия субект да извършва определени дейности, отразявайки максимално възможния съвкупен резултат от тези дейности, който може да отразява интегрална оценка на възможностите на различни стопански субекти, системи, които се реализират на този етап или в бъдеще;
4. Разработен е категориален и концептуален апарат по проблема за развитието на потенциала на организациите в контекста на развитието на агропродоволствения сектор в контекста на дигитализацията чрез предоставяне на де-

финиции на „свкупен финансово-икономически потенциал“, „цифрово развитие на свкупния финансово-икономически потенциал“, като цялостна характеристика на механизма за развитие, основен критерий за оценка на ефективността и устойчивостта на производството, който, за разлика от съществуващите, включва не само възможности и ресурси, но и конкретен резултат, което налага използването на интегриран систематичен подход за анализ и оценка;

5. Въз основа на определянето на зависимостите между показателите за оценка на свкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор е определено нивото на неговото използване (ниско, средно и високо), което позволява разширяване на инструментите за мониторинг, изчисляване на резервите за повишаване на ефективността на производството и съевременно вземане на управленски решения въз основа на целите, пазарните условия и изисквания.

6. Разработен е набор от мерки и препоръки, които са насочени към формиране, оценка и повишаване на ефективността на използването на свкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на Република Беларус; предвижда стимулиране на идентифицирани проблеми, които най-съществено влияят върху организационно-икономическия механизъм за осигуряване на устойчиво иновативно развитие на агропродоволствения сектор.

7. Установено е, че наред със съществуващите начини е необходимо стимулиране на икономическия растеж чрез концентриране на ресурсите в приоритетни дейности, развитие на информационните технологии и интелектуалния потенциал, като се има предвид съвременният електронен бизнес и разработване на насоки за тяхното устойчиво развитие.

8. Разработен е методологически подход за цялостен анализ на формирането и развитието на свкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор от позицията "ресурси-максимални възможности-резултат-оценка-мониторинг-прогноза".;

9. Усъвършенстван е методическият инструментариум за оценка на цифровото развитие на свкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор, като вниманието е насочено към подобряване на ефективността на тяхната дейност с използване на информационно-комуникационни технологии в контекста на развитието на сектора на агропродоволствения сектор в Беларус.

10. Усъвършенстван е методическият инструментариум за комплексна оценка на свкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор, която се извършва както за вътрешни, така и за изпълнение на техните външни цели.

11. Усъвършенстван е методическият инструментариум за конструиране на трендови модели, които помагат да се идентифицират тенденциите на развитие в динамиката на свкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор, пазара на храни и да се прогнозира растежът им в стратегическа перспектива.

12. Предложена е методология за оценка на дигиталното развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите от агропродоволствения сектор по метода на размитите множества, който се базира на четири групи частни показатели (дигитална трансформация на организацията, интелектуален капитал, взаимодействие с клиентите и бизнес среда), въз основа на които е формиран интегралният показател.

13. Предложена е методика за цялостна оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите от агропродоволствения сектор въз основа на изчисляване на индекса на неговото развитие, която дава възможност да се направи сравнителна характеристика, рангиране на предприятията според състоянието и ефективността на използването му.

14. Разработен е механизъм за устойчиво иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите от агропродоволствения сектор въз основа на клъстерния подход, който позволява да се установят критерии за ефективност, предположения и ограничения при неговото създаване и ефективно функциониране.

V. СПИСЪК С НАУЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ СПОРЕД РЕЗУЛТАТИТЕ НА ДИСЕРТАЦИЯТА

Списък на научни публикации

1. Волкова Е.В. (2016). *Методологические подходы к формированию экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: Вып. 1 (22), УО БГСХА, С. 12–21. ISSN 2225-5796.
2. Волкова Е.В. (2016). *Концептуальные подходы к определению понятия «экономический потенциал предприятий АПК»*. Экономика. Профессия. Бизнес, Вып. 2 (2016), Изд-во Алтайской академии экономики и права, С. 28–38. ISSN 2413-8584.
3. Волкова Е.В. (2016). *Развитие экономического потенциала перерабатывающих предприятий агропромышленного комплекса*. Вестник МГУП, № 2 (21), С. 107–112. ISSN 2218-1652.
4. Волкова Е.В. (2016). *Развитие экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Правовые, экономические и социально-гуманитарные науки: сборник научных трудов; редкол.: А.Г. Ефименко, Л.А. Самусева (отв. ред.). Могилев: РИО МГУП, Вып. 2, С. 51–54. ISBN 978-985-5683-47-2.
5. Волкова Е.В. (2017). *Механизм формирования экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: Вып. 2 (25), УО БГСХА, С. 14–24. ISSN 2225-5796.
6. Volkova E.V., Kaminski J.R., Koqut Z., Panteleeva I.I. (2017). *Направления развития экономического потенциала перерабатывающих предприятий*

агропромышленного комплекса. *Problemy inzynierii Rolniczej*, №. II (96), S. 67–75. ISSN 1231-0093.

7. Волкова Е.В. (2017). *Оценка уровня использования экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Правовые, экономические и социально-гуманитарные науки: сборник научных трудов; редкол.: А.Г. Ефименко, Л.А. Самусева (отв. ред.). Могилев: РИО МГУП, Вып. 2, С. 19–21. ISBN 978-985-6732-72-4.

8. Волкова Е.В. (2018). *Комплексная оценка экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: УО БГСХА, Вып. 1 (26), С. 14–24. ISSN 2225-5796.

9. Волкова Е.В. (2018). *Совершенствование методики оценки экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Научные труды Белорус. гос. экон. ун-та; редкол. В.Н. Шимов [и др.]. Минск, Вып. №11, С. 171–177. ISSN 2219-9772.

10. Волкова Е.В. (2018). *Теоретико-методологические основы формирования и развития экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Аграрная экономика, 2018, №11, С. 13–17. ISSN 2225-5796.

11. Волкова Е.В. (2018). *Направления и факторы повышения устойчивого развития АПК Республики Беларусь*. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: УО БГСХА, Вып. 2 (27), С. 16–24. ISSN 2225-5796.

12. Пакуш Л.В., Волкова Е.В., Ефименко А.В. (2018). *Совершенствование механизма устойчивого развития мясоперерабатывающих организаций АПК*. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: УО БГСХА, Вып. 2 (27), С. 195–204. ISSN 2225-5796.

13. Волкова Е.В. (2018). *Совершенствование и классификация элементов экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Сельское хозяйство – проблемы и перспективы. Экономика (вопросы аграрной экономики): сб. науч. тр.; под ред. В.К. Пестиса. Гродно ГГАУ, Т. 43, С. 35–43. ISBN 978-985-537-133-6.

14. Волкова Е.В., Иванова К.Р. (2018). *Подходы к определению сущности интеллектуального потенциала предприятий*. Правовые, экономические и социально-гуманитарные науки: сборник научных трудов; редкол.: И.В. Божков, Т.А. Корень, В.В. Мякинская, Могилев: РИО МГУП, Вып. 4, С. 6–8. ISBN 978-985-6903-83-6.

15. Пакуш Л.В., Волкова Е.В. (2018). *Развитие рынка продовольствия в условиях конкуренции*. Правовые, экономические и социально-гуманитарные науки: сборник научных трудов; редкол.: И.В. Божков, Т.А. Корень, В.В. Мякинская. Могилев: РИО МГУП, Вып. 4, С. 50–53. ISBN 978-985-6903-83-6.

16. Волкова Е.В. (2019). *Актуальные тренды формирования и развития экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. *Вестці Нац. акад. навук Беларусі. Сер. аграр. навук*, Т. 57, № 1, С.51–62. ISSN 1817-7204.

17. Сушко Т.И., Волкова Е.В. (2019). *Направления совершенствования управления затратами перерабатывающих организаций АПК Могилевской*

- области. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: УО БГСХА, Вып. 1 (28), С. 32–41. ISSN 2225-5796.
18. Волкова Е.В., Пантелеева И.И. (2019). *Современные тренды развития перерабатывающей промышленности Республики Беларусь*. Научные труды Белорус. гос. экон. ун-та; редкол. В.Н. Шимов [и др.]. Минск, Вып. №12, С. 86–94. ISSN 2219-9772.
19. Волкова Е.В. (2019). *Ресурсный потенциал перерабатывающих организаций АПК и пути его улучшения*. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: УО БГСХА, Вып. 2 (29), С. 13–20. ISSN 2225-5796.
20. Волкова Е.В. (2019). *Разработка индикаторов и методы оценки экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Большая Евразия: Развитие, безопасность, сотрудничество. Ежегодник. Вып. 2. Ч. 2, РАН. ИНИОН. Отдел науч. сотрудничества; отв. ред. В.И. Герасимов. Москва, С. 796–800. ISBN 978-5-248-00946-6.
21. Волкова Е.В. (2019). *Классификация и виды рисков в деятельности организаций*. Правовые, экономические и социально-гуманитарные науки: сборник научных трудов; редкол.: И.В. Божков, Ю.А. Матвейчев, В.В. Мякинская [и др.]. Могилев: РИО МГУП, Вып. 5, С. 75–79. ISBN 978-985-7143-47-2.
22. Волкова Е.В. (2019). *Системный анализ экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Правовые, экономические и социально-гуманитарные науки: сборник научных трудов; редкол.: И.В. Божков, Ю.А. Матвейчев, В.В. Мякинская [и др.]. Могилев: РИО МГУП, Вып. 5, С. 70–75. ISBN 978-985-7143-47-2.
23. Волкова Е.В. (2020). *Цифровая экономика и особенности применения в АПК*. Научные труды Белорус. гос. экон. ун-та; редкол. В.Н. Шимов [и др.]. Минск, Вып. №13, С. 117–122. ISSN 2219-9772.
24. Волкова Е.В. (2020). *Методологические аспекты механизма формирования экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК в условиях цифровизации*. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: УО БГСХА, Вып. 1 (30), С. 48–54. ISSN 2225-5796.
25. Какора М.И., Волкова Е.В., Пантелеева И.И. (2020). *Методы оценки рисков перерабатывающих организаций АПК*. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: УО БГСХА, Вып. 2 (31), С. 100–112. ISSN 2225-5796.
26. Волкова Е.В., Макарова Е.В. (2020). *Механизм реализации обеспечения населения продовольствием*. Правовые, экономические и социально-гуманитарные науки: сборник научных трудов; редкол.: И.Ю. Тимофеева, Ю.А. Матвейчев, В.В. Мякинская [и др.]. Могилев: РИО МГУП, Вып. 6, С. 87–88. ISBN 978-985-8642-55-3.
27. Пакуш Л.В., Волкова Е.В. (2021). *Развитие процессов цифровой трансформации в АПК*. Научные труды Белорус. гос. экон. ун-та; редкол. В.Н. Шимов [и др.]. Минск, Вып. №14, С. 350–357. ISSN 2219-9772.

28. Волкова Е.В. (2021). *Обоснование структурных элементов экономического потенциала перерабатывающих организаций АПК*. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: УО БГСХА, Вып. 1 (32), С. 3–10. ISSN 2225-5796.
29. Mickiewicz B., Efimenko A., Volkova Y. (2021). *Innovative Development of the Food Sector in the Republic of Belarus and Poland: Status and Current Development Trends*. European Research Studies Journal, Volume XXIV, Issue 3, S. 774–784. ISSN 1108-2976.
30. Какора М.И., Волкова Е.В. (2021). *Совершенствование системы управления деятельностью в организациях АПК./ Экономические вопросы развития сельского хозяйства Беларуси; гл. ред. В.Г. Гусаков [и др.]. Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, Вып. №49, С. 125–133. ISSN 0132-3555.*
31. Мицкевич Б., Волкова Е.В. (2021). *Трендовый анализ и прогноз устойчивого производства пищевых продуктов в условиях конкуренции*. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: УО БГСХА, Вып. 2 (33), С. 27–37. ISSN 2225-5796.
32. Volkova Y. (2021). *Theoretical basis of formation and development of economic potential of agri-food*. Journal of Scientific Papers «VUZF Reviен», Volume 6, Issue 4, December, S. 49–57. ISSN 2534-9228.
33. Волкова Е.В. (2021). *Формирование и оценка производственного потенциала АПК*. Организационно-правовые аспекты инновационного развития агробизнеса: Междунар. сб. науч. трудов. Белорусская государственная сельскохозяйственная академия, Западнопоморский технологический университет в Щецине; ред. кол.: А. С. Четчин (гл. ред.) и [др.]. Щецин-Горки, С. 220–225. ISBN 978-985-467-678-4.
34. Волкова Е.В., Юркевич Ф.М. (2021). *Способы и методы оценки экономического потенциала организаций АПК*. Правовые, экономические и социально-гуманитарные науки: сборник научных трудов; редкол.: И.Ю. Тимофеева [и др.]. Могилев: РИО БГУТ, Вып. 7, С. 135–136. ISBN 978-985-8359-68-4.
35. Волкова Е.В., Бондарович Н.А. (2021). *Рыночные условия формирования и эффективного функционирования плодоовощного подкомплекса Республики Беларусь*. Вестник БГУТ, №2(31), С. 112–119. ISSN 2218-1652.
36. Mickiewicz B., Volkova Y. (2022). *Formation conditions and theoretical and methodological aspects of assessment of the economy digital transformation level*. Journal of Scientific Papers «VUZF Reviен», Volume 7, Issue 1, marchr, S. 22–31. ISSN 2534-9228.
37. Volkova Y. (2022). *Digital economy: essence, approaches, elements, transformation*. Journal of Scientific Papers «VUZF Reviен», Volume 7, Issue 1, marchr, S. 161–168. ISSN 2534-9228.
38. Mickiewicz B., Volkova Y. (2022). *Mechanism and Methodological Foundations of Sustainable Development of Agribusiness*. European Research Studies Journal, Volume XXV, Issue 1, S. 593–603. ISSN 1108-2976.

39. Волкова Е.В., Гнатюк С.Н. (2022). *Сущность, свойства и функции совокупного экономического потенциала предприятий агропродовольственной сферы*. Проблемы экономики: сб. науч. тр.: УО БГСХА, Вып. 1 (34), С. 12–20. ISSN 2225-5796.
40. Волкова Е.В. (2022). *Экономический потенциал перерабатывающих предприятий АПК: сущность, элементы и методы оценки*. Научные труды Белорус. гос. экон. ун-та; редкол. А.В. Егоров [и др.]. – Минск, 2022. – Вып. №15. – С. 94–98. ISSN 2219-9772.
41. Mickiewicz B., Volkova, Y. (2022). *Digitalization and ITS relationship with innovative development of the economy*. Journal of Scientific Papers «VUZF Reviен», Volume 7, Issue 2, june, S. 41–52. ISSN 2534-9228.
42. Mickiewicz B., Volkova, Y. (2022). *Current trends, assessment and directions of digital economy development*. Journal of Scientific Papers «VUZF Reviен», Volume 7, Issue 2, june, S. 78–87. ISSN 2534-9228.
43. Volkova, Y. (2022). *Formation features and economic forecast of the production potential growth of the agro-food organizations*. Journal of Scientific Papers «VUZF Reviен», Volume 7, Issue 2, june, S. 107–115. ISSN 2534-9228.
44. Mickiewicz B., Volkova Y. (2022). *Global consumer trends for sustainable milk and dairy production*. Journal of Scientific Papers «VUZF Reviен», Volume 7, Issue 2, june, S. 183–192. ISSN 2534-9228.
45. Mickiewicz B., Volkova, Y. (2022). *Essence, approaches to assessment and interrelation of the total economic and financial potential of agro-food sector companies*. Journal of Scientific Papers «VUZF Reviен», Volume 7, Issue 3, september, S. 5–12. ISSN 2534-9228.
46. Mickiewicz B., Volkova, Y. (2022). *Analysis development and assessment of the total economic potential of companies*. Journal of Scientific Papers «VUZF Reviен», Volume 7, Issue 3, September, S. 57–66. ISSN 2534-9228.
47. Mickiewicz B., Volkova Y. (2022). *Main trends of dynamic development of the vegetable products and fruits global market*. Journal of Scientific Papers «VUZF Reviен», Volume 7, Issue 3, September, S. 78–87. ISSN 2534-9228.
48. Mickiewicz B., Efimenko A., Volkova Y. (2022). *Current Status and Trends of Sustainable Development of the Agro-food Sector Potential*. European Research Studies Journal, Volume XXV, Issue 3, S. 130–144. ISSN 1108-2976.
49. Волкова Е.В., Козлова Е.А. (2022). *Оценка и направления информационно-цифрового развития экономики Беларуси*. Вестник БГУТ, №1(32), С. 115–123. ISSN 2218-1652.
50. Mickiewicz B., Volkova E., Jurczak R. (2022). *The Global Market for Potato and Potato Products in the Current and Forecast Period*. European Research Studies Journal, Volume XXV, Issue 3, S. 740-751, ISSN 1108-2976.

Материалы от конференциите

51. Волкова Е.В. (2016). *Развитие экспортной направленности рынка продовольствия*. Экономический рост в Республике Беларусь: глобализация, инновационность, устойчивость: материалы IX Междунар. науч.-практ. конф.,

- 19-20 мая 2016г., Минск. УО «Белорусский гос. эконом. ун-т; редкол.: В.Н. Шимов [и др.]. Минск, Т. 2, С. 213–215. ISBN 978-985-564-210-7.
52. Волкова Е.В. (2016). *Концептуальные подходы к формированию экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Экономическое развитие региона: управление, инновации, подготовка кадров: материалы III Междунар. эконом. форума, 10-11 июня 2016г. Алтайский гос. ун-т; под ред. С.Н. Бочарова. Барнаул: Изд-во ООО «Колибри», С. 101–104. ISBN 978-5-7568-1270-4.
53. Волкова Е.В. (2016). *Стратегия развития перерабатывающих предприятий АПК*. Инновационные решения проблем экономики знаний Беларуси и Казахстана: сборник материалов Междунар. науч.-практ. конф., 13 октября 2016 г., Минск. УО Белорусский нац. техн. ун-т. Минск: БНТУ, С. 153–154. ISBN 978-985-548-239-6.
54. Волкова Е.В. (2016). *Управление финансовыми результатами организации*. Роль интеллектуального капитала в экономической, социальной и правовой культуре общества XXI века: сборник научных трудов участников Междунар. науч.-практ. конф., СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского ун-та технологий управления и экономики, С. 619–662. ISBN 978-5-94047-206-3.
55. Волкова Е.В. (2017). *Методические подходы к экономической оценке деятельности организации*. Современная экономика: проблемы, перспективы, информационное обеспечение: материалы VI Междунар. науч. конф. (г. Краснодар, 18-19 ноября 2016г.); сост. Ю.И. Сигидов, Е.В. Левченко, Г.Н. Ясменко, В.В. Башкатов, Е.В. Мартыненко. Кубанский гос. аграрный ун-т, Майкоп: Изд-во ИП Маргарин О.Г., С. 521–527. ISBN 978-5-906391-72-6.
56. Волкова Е.В., Волынцевич Т.А. (2017). *Повышение устойчивости мясоперерабатывающих организаций в условиях модернизации производства*. Техника и технология пищевых производств: материалы XI Междунар. науч.-техн. конф., 20-21 апреля 2017г., Могилев. Учреждение образования «Могилевский гос. университет продовольствия»; редкол.: А.В. Акулич (отв. ред.) [и др.]. Могилев: МГУП, С.419. ISBN 978-985-6985-83-9.
57. Волкова Е.В. (2017). *Повышение экспортной направленности перерабатывающих предприятий АПК Республики Беларусь*. Аграрна наука та освіта Поділля: збірник наукових праць міжнар. наук.-практ. конф. Ч. 2. (14-16 березня 2017 р., м. Кам'янець-Подільський); редкол.: В.В. Иванишин [и др.]. Тернонополь: Крок, С. 114–116. ISBN 978-617-692-399-2.
58. Волкова Е.В. (2017). *Интегральная оценка экономического потенциала перерабатывающих предприятий*. Информационное общество: проблемы правовых, экономических и социально-гуманитарных наук: материалы III Междунар. науч.-практ. конф. преподавателей, аспирантов и студентов; г. Могилев, 20 апреля 2017г. В 2 ч.; редкол. С.Ф. Сокол [и др.]. Минск: БИП-Ин-т правоведения, Ч. II, С. 21–22. ISBN 978-985-7100-76-7.
59. Волкова Е.В. (2017). *Анализ финансового состояния перерабатывающих организаций АПК*. Информационное обеспечение эффективного управления деятельностью экономических субъектов: материалы VII Междунар. науч.

конф. (г. Краснодар, 20-21 апреля 2017 г.); сост. Ю.И. Сигидов, Е.В. Мартыненко, Г.Н. Ясменко, В.В. Башкатов, Е.В. Левченко. Кубанский гос. аграрный ун-т. Майкоп: Изд-во ИП Маргарин О.Г., С. 269–274. ISBN 978-5-901247-78-5.

60. Волкова Е.В. (2017). *Подходы к формированию экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Стратегические направления развития АПК стран СНГ: материалы XVI Междунар. науч.-практ. конф., Барнаул, 27-28 февраля 2017г., в трех томах; под ред. П.М. Першукевича [и др.]. Новосибирск, СФНЦА РАН, Т. 3, С. 29–30. ISBN 978-985-9500108-7-3.

61. Волкова Е.В., Kaminski J.R., Koqut Z., Panteleeva I.I. (2017). *Направления развития экономического потенциала перерабатывающих предприятий агропромышленного комплекса*. Rolnictwo Przyjazne Srodowisku – paradygmaty w naukach rolniczych: Materiały konf.(Lomza, 24-25 maja 2017). Wyższa szkoła agrobiznesu w Lomży; red. R. Michlek. Lomza, S.41–42. ISBN 978-5-548-723-4.

62. Волкова Е.В. (2017). *Методика оценки экономического потенциала перерабатывающих организаций АПК*. Учет, анализ и финансы в организациях АПК: состояние и пути совершенствования материалы Междунар. науч.-практ. конф.; гл. ред. Н.В. Великоборец. УО «Белорус. гос. сельхоз. академия». Горки, С. 178–180. ISBN 978-985-467-965-1.

63. Волкова Е.В. (2017). *Факторы, влияющие на развитие организаций на рынке продовольствия*. Экономический рост Республике Беларусь: глобализация, инновационность, устойчивость: материалы X Междунар. науч.-практ. конф., 19-20 мая 2017г. Минск. УО «Белорусский гос. экономический ун-т»; редкол.: В.Н. Шимов [и др.], Минск, Т. 2, С. 248–249. ISBN 978-985-564-212-8.

64. Волкова Е.В. (2017). *Методика оценки экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Социально-экономические проблемы развития предпринимательства: региональный аспект: материалы VI Междунар. науч.-практ. конф., 6 апреля 2017г., Смоленск; редкол.: В.А. Фоминых [и др.]. Изд-во Санкт-Петербургского ун-та технологий управления и экономики, С. 13–17. ISBN 978-5-94047-340-4.

65. Волкова Е.В. (2017). *Факторы, влияющие на формирование экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Техника и технология пищевых производств: тез. докл. XI Междунар. науч.-техн. конф., 20-21 апреля 2017 г., Могилев. Учреждение образования «Могилевский гос. ун-т продовольствия»; редкол.: А.В. Акулич (отв. ред.) [и др.]. Могилев: МГУП, С.418. ISBN 978-985-6985-83-9.

66. Волкова Е.В. (2017). *Повышение устойчивости мясоперерабатывающих организаций в условиях модернизации производства*. Техника и технология пищевых производств: тез. докл. XI Междунар. науч.-техн. конф., 20-21 апреля 2017 г., Могилев / Учреждение образования «Могилевский гос. ун-т продовольствия»; редкол.: А.В. Акулич (отв. ред.) [и др.]. Могилев: МГУП, С.419. ISBN 978-985-6985-83-9.

67. Волкова Е.В. (2017). *Методические подходы к оценке экономического потенциала организаций*. Экономическое развитие региона: управление, инновации, подготовка кадров: материалы IV Междунар. эконом. форума, 10-11 июня 2016г. Алтайский гос. ун-т; под ред. С.Н. Бочарова. Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, С. 52–57. ISSN 2542-0690.
68. Мицкевич Б., Волкова Е.В. (2017). *Анализ развития агротуризма и агробизнеса в Республике Беларусь*. Информационное обеспечение эффективного управления деятельностью экономических субъектов: материалы Междунар. науч. конф. (г. Краснодар, 16-17 ноября 2017 г.); сост. Ю.И. Сигидов, Н.С. Власова, Г.Н. Ясменко, В.В. Башкатов. Кубанский гос. аграрный ун-т, Краснодар: КубГАУ, С. 261–269. ISBN 978-5-906396-58-7.
69. Волкова Е.В., Мицкевич Б. (2017). *Основные тенденции развития агробизнеса в Польше*. Экономическая наука в XXI веке: проблемы, перспективы, информационное обеспечение: материалы Междунар. науч. конф. (г. Краснодар, 21-22 дек. 2017 г.); сост. Ю.И. Сигидов, Н.С. Власова, Г.Н. Ясменко, В.В. Башкатов. Кубанский гос. аграрный ун-т, Краснодар: КубГАУ, С. 264–273. ISBN 978-5-906455-78-5.
70. Волкова Е.В. (2018). *Основные подходы к развитию экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Техника и технология пищевых производств: материалы XII Междунар. научн.-технич. конф., Могилев, 19–20 апреля 2018 г. В 2 т. Учреждение образования «Могилевский государственный ун-т продовольствия»; редкол.: А.В. Акулич [и др.]. Могилев, Т.2, С.265–266. ISBN 978-985-572-015-8.
71. Волкова Е.В., Иванова К.Р. (2018). *Особенности функционирования предприятий АПК в современных условиях*. Техника и технология пищевых производств: материалы XII Междунар. научн.-технич. конф., Могилев, 19–20 апреля 2018г. В 2т. Учреждение образования «Могилевский государственный ун-т продовольствия»; редкол.: А.В. Акулич [и др.]. Могилев, Т.2, С. 267–268. ISBN 978-985-572-015-8.
72. Волкова Е.В. (2018). *Стратегия развития перерабатывающих предприятий АПК Могилевской области*. Информационное общество: проблемы правовых, экономических и социально-гуманитарных наук: материалы IV Междунар. науч.-практ. конф. преподавателей, аспирантов и студентов; г. Могилев, 5 апреля 2018г. В 3 ч.; редкол. С.Ф. Сокол [и др.]. Минск: БИП-Ин-т правоведения, Ч.III, С. 3–5. ISBN 978-985-7100-98-9.
73. Волкова Е.В., Мицкевич Б. (2018). *Развитие продовольственного сектора Польши*. Экономика России: реалии и перспективы развития: материалы Междунар. науч. конф., молодых ученых и преподавателей вузов (г. Краснодар, 11-14 апреля 2018 г.); сост. Ю.И. Сигидов, Н.С. Власова, Г.Н. Ясменко, В.В. Башкатов. Краснодар: КубГАУ, С. 281–291. ISBN 978-5-906396-74-7.
74. Волкова Е.В., Мицкевич Б. (2018). *Развитие туристического бизнеса в Республике Беларусь*. Экономический рост Республике Беларусь: глобализация, инновационность, устойчивость: материалы XI Междунар. науч.-практ. конф.,

17 мая 2018г., Минск. УО «Белорусский государственный экономический университет»; редкол.: В.Н. Шимов [и др.]. Минск, Т. 2, С. 248–249. ISBN 978-985-564-213-9.

75. Волкова Е.В. (2018). *Совершенствование управления перерабатывающими организациями АПК*. Современная аграрная экономика: наука и практика: материалы Междунар. науч.-практ. конф., 16-17 марта 2018г., Горки; гл. ред. И.В. Шафранская [и др.]. Горки: Белорусская государственная сельскохозяйственная академия, С. 13–17. ISBN 978-985-467-967-2.

76. Волкова Е.В. (2018). *Основные подходы к развитию экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Техника и технология пищевых производств: материалы XII Междунар. науч.-технич. конф. (Могилев, 19-20 апреля 2018г.). В 2 т. Учреждение образования «Могилевский государственный университет продовольствия»; редкол.: А.В. Акулич (отв. ред.) [и др.]. Могилев: МГУП, Т.2, С. 265–266. ISBN 978-985-572-015-8.

77. Волкова Е.В., Иванова К.Р. (2018). *Особенности функционирования предприятий АПК в современных условиях*. Техника и технология пищевых производств: материалы XII Междунар. науч.-технич. конф. (Могилев, 19-20 апреля 2018г.) В 2 т. / Учреждение образования «Могилевский государственный университет продовольствия»; редкол.: А.В. Акулич (отв. ред.) [и др.], Могилев: МГУП, Т.2, С. 267–268. ISBN 978-985-572-015-8.

78. Волкова Е.В. (2018). *Анализ формирования и развития потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Информационное обеспечение устойчивого развития экономики: материалы Междунар. науч. конф., молодых ученых и преподавателей вузов (г. Краснодар, 17-18 мая 2018г.); сост. Ю.И. Сигидов, Н.С. Власова, Г.Н. Ясменко, В.В. Башкатов, Краснодар: КубГАУ, С. 219–227. ISBN 978-5-91692-557-9.

79. Волкова Е.В. (2018). *Специфика экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК в условиях инновационного развития*. Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: материалы IX Междунар. науч.-практ. конф. (г. Горки, 26-28 апреля 2018 г.). Белорус. гос. сельскох. академия: редкол. И.В. Шафранская (гл. ред.) [и др.]. Горки: БГСХА, С. 166–171. ISBN 978-985-884623-50-1.

80. Волкова Е.В. (2018). *Механизм формирования и реализации экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК Республики Беларусь*. Социально-экономические проблемы регионального развития на современном этапе: материалы Междунар. науч. конф. (28 марта 2018 г.); редкол.: В.А. Фоминых, Т.В. Регер, И.А. Филиппова. Смоленск: Изд-во Санкт-Петербургского ун-та технологий управления и экономики, С. 39–43. ISBN 978-5-94047-130-1.

81. Пакуш Л.В., Волкова Е.В. (2018). *Направления устойчивого развития АПК Республики Беларусь*. Современное состояние и проблемы аграрной науки Казахстана и перспективы ее развития: сборник междунар. научн. трудов; редкол. Т.И. Есполов (гл. ред.) [и др.]. Алматы: Айтұмар, С.153–160. ISBN 978-601-241-714-2.

82. Волкова Е.В. (2018). *Механизм формирования и реализации потенциала перерабатывающих предприятий АПК Республики Беларусь*. Исторические и экономико-правовые аспекты развития бизнеса в современных условиях: материалы Междунар. науч.- практ. конф., 17–18 апреля 2018 г.; под общей ред. Е. С. Мальцевой. Москва-Берлин: Директ-Медиа, С. 219–242. ISBN 978-5-4475-9676-7.
83. Волкова Е.В., Иванова К.Р. (2018). *Методические подходы к оценке экономического потенциала организаций*. Управление регионом: тенденции, закономерности, проблемы: материалы Всероссийской научн.-практ. конф. с междунар. участием, 2-4 июля 2018 г., г. Горно-Алтайск; под общ. ред. Т.А. Куттубаевой, А.В. Глотко. Ч. 11. Горно-Алтайск: БИЦ ГАГУ, С.360–367. ISBN 978-5-9501187-34-6.
84. Волкова Е.В. (2018). *Механизм экономического роста перерабатывающих предприятий АПК Республики Беларусь*. Агропромышленный комплекс стран ЕАЭС: экономика и управление: материалы XVII Междунар. научн.-практ. конф., Барнаул, 8–9 октября 2018г. Алтайская лаборатория СибНИИЭСХ СФНЦА РАН; под науч. ред. Г.М. Гриценко. Барнаул: Алтайский дом печати, С.78–81. ISBN 978-5-9500108-7-3.
85. Волкова Е.В. (2018). *Теоретические основы экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Современные проблемы техники и технологии пищевых производств: XIX Междунар. науч.-практ. конф. (22-23 марта 2018 г.): 3 ч.; под ред. В.А. Вагнера, Е.С. Дикаловой; Алт. гос. техн. ун-т им. И.И. Ползунова. Барнаул, Изд-во АлтГТУ, Ч.3, С.31–36. ISBN 978-5-7568-1278-7.
86. Волкова Е.В. (2018). *Анализ интеллектуального потенциала перерабатывающих предприятий АПК*. Стратегические приоритеты развития экономики и ее информационное обеспечение: материалы Междунар. науч. конф. молодых ученых и преподавателей вузов (г. Краснодар, 21–23 ноября 2018 г.); сост. Ю. И. Сигидов, Н. С. Власова, Г. Н. Ясменко, В. В. Башкатов. Краснодар: КубГАУ, С. 205–212. ISBN 978-5-91692-612-5.
87. Волкова Е.В. (2018). *Развитие экспортного потенциала перерабатывающих организаций АПК*. Модернізація національної системи управління державним розвитком: виклики і перспективи: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. 16 лист. 2018 р. Тернопіль: Крок, С.147–149. ISBN 978-617-692-409-8.
88. Волкова Е.В. (2019). *Факторы, обеспечивающие эффективное использование ресурсного потенциала перерабатывающих организаций АПК*. Инновационно–промышленный потенциал развития экономики регионов. V Всерос. науч.-практ. конф. с Междунар. участием. г. Брянск, 31 октября 2018 г. [Текст] + [Электронный ресурс]: сб. науч. тр.; под ред. О.Н. Федонина, В.М. Сканцева, Н.В. Одиноченковой, В.В. Евенко. Брянск: БГТУ, С. 23–24. ISBN 978-5-907111-52-3.
89. Волкова Е.В., Пакуш Л.В. (2019). *Применение метода нечеткой логики в оценке экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК*.

Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: Материалы X Междунар. науч.-практ. конф., в 2 ч., Горки, 18–19 октября 2018 г.: редкол. И. В. Шафранская (гл. ред.) [и др.]. Горки: Белорусская гос. сельскохозяйственная академия, Ч.2, С. 69–74. ISBN 978-985-907111-52-3.

90. Волкова Е.В. (2019). *Развитие интеллектуального потенциала организаций АПК в новой экономике*. Современные технологии сельскохозяйственного производства: сборник научных статей по материалам XXII Междунар. науч.-практ. конф., (Гродно, 24 мая, 25 апреля, 17 мая 2019г.); редкол.: В.В. Пешко. Гродно: ГГАУ, С. 19–21. ISBN 978-985-882-031-4.

91. Волкова Е.В., Иванова К.Р. (2019). *Особенности производства перерабатывающих организаций АПК*. Информационное общество: проблемы правовых, экономических и социально-гуманитарных наук: материалы V Междунар. научн.-практ. конф. Могилев, 16 мая 2019 г.: в трех частях; ред. кол. С.Ф. Сокол [и др.], Минск: БИП, Ч. 2, С. 15. ISBN 978-985-7188-68-0.

92. Волкова Е.В. (2019). *Направления развития экспортного потенциала перерабатывающих организаций АПК*. Устойчивое развитие экономики: международные и национальные аспекты [Электронный ресурс]: электронный сборник статей III Международной научн.-практ. online-конф. Новополоцк, 18–19 апреля 2019 г. Полоцкий гос. ун-т, Новополоцк, С. 649–653. ISBN 978-985-531-648-1.

93. Иванова К.Р., Волкова, Е.В. (2019). *Определение интеллектуального потенциала перерабатывающих организаций АПК*. Техника и технология пищевых производств: тезисы докл. XI Междунар. науч. конф. студентов и аспирантов, 18–19 апреля 2019 г., Могилев. УО «Могилевский гос. ун-т продовольствия»; редкол.: А.В. Акулич (отв. ред.) [и др.]. Могилев: МГУП, С. 333. ISBN 978-985-572-043-1.

94. Волкова Е.В. (2019). *Формирование экономического потенциала организаций с учетом факторов внешней среды*. Економіко-управлінські та інформаційно-аналітичні новації в будівництві: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 травня 2019 г., Київ / КНУБА; редкол.: П.М. Куліков (отв. ред.) [и др.]. Київ: Вид-во Ліра-К, С. 163–164. ISBN 978-617-692-526-3.

95. Волкова Е.В. (2019). *Совершенствование системы управления затратами перерабатывающих организаций АПК*. Современная экономика и ее информационное обеспечение: состояние, проблемы и перспективы развития: материалы Междунар. науч. конф. молодых ученых и преподавателей вузов (г. Краснодар, 16–18 мая 2019 г.); сост. Ю. И. Сигидов, Н. С. Власова, Г. Н. Ясменко, В. В. Башкатов. Краснодар: КубГАУ, С. 45–54. ISBN 978-5-91692-658-3.

96. Волкова Е.В. (2019). *Обоснование методик комплексной оценки экономического потенциала перерабатывающих организаций АПК в условиях новой экономики*. Трансформация экономики: анализ проблем и поиск путей решений: Материалы Всероссийской (с междунар. участием) научн.-практ.

- конф. (23–25 мая 2019 г.); под ред. Н.В. Волковой. Алт. гос. техн. ун-т, Бийск: Изд-во АлтГТУ, Т.1, С. 106–108. ISBN 978-5-9257-0328-1.
97. Волкова Е.В. (2019). *Особенности развития агропродовольственного рынка Республики Беларусь*. Сельские территории в пространственном развитии страны: потенциал, проблемы, перспективы. Никоновские чтения – 2019: Материалы XXIV Междунар. научн.-практ. конф., Москва, 21-22 октября 2019 г.; редкол.: А.В. Петриков (гл. ред.) [и др.]. Москва: ВИАПИ им. А.А. Никонова, С. 250–253. ISBN 978-5-6043464-0-2.
98. Волкова Е.В. (2019). *Управление финансовым состоянием перерабатывающих организаций АПК*. Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю: Матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., 25 жовтня 2019р.; ред. О.М. Левченко [и др.], Кропивницкий: ПП «Ексклюзив-Систем», С.55–57. ISBN 978-617-564-358-6.
99. Пакуш Л.В., Волкова Е.В. (2019). *Оценка финансового состояния организаций АПК и пути его стабилизации*. Современная аграрная экономика: наука и практика: материалы Междунар. научн.-практ. конф., Горки, 24-25 мая 2019 г.; редкол.: И. В. Шафранская (гл. ред.) [и др.]. Горки: БГСХА, С. 195–198. ISBN 978-985-467-969-3.
100. Волкова Е.В. (2019). *Подходы по классификации и видам экономического потенциала организаций АПК*. Інтеграційна система освіти, науки і виробництва в сучасному інформаційному просторі: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 24 жовтн. 2019 р.; ред. Р.Ф. Бруханський [и др.]. Тернопіль: Крок, С. 179–181. ISBN 978-617-692-549-1.
101. Волкова Е.В. (2019). *Экономические аспекты взаимосвязи факторов устойчивого развития экономики*. Туризм как фактор устойчивого развития региона [Электронный ресурс]: сборник материалов II Междунар. научн.-практ. конф., 25-26 апреля 2019 г.; под общ. ред. Т.А. Куттубаевой. Горно-Алтайск: БИЦ ГАГУ, С. 49–52. ISBN 978-5-9526749-67-8.
102. Какора М.И., Волкова Е.В. (2019). *Цифровая экономика: подходы к определению и ее особенности*. Развитие экономики в условиях цифровизации и ее информационное обеспечение: материалы Междунар. науч. конф. молодых ученых и преподавателей вузов (Краснодар, 06-07 декабря 2019г.); сост. Ю. И. Сигидов, Н. С. Власова. Краснодар: КубГАУ, С. 313–319. ISBN 978-5-91692-710-8.
103. Волкова Е.В., Шаровар Е.С. (2020). *Сущность конкурентоспособности продукции перерабатывающих организаций АПК*. Техника и технология пищевых производств: материалы XIII Междунар. науч.-техн. конф., 23-24 апреля 2020 г., в 2-х т., Могилев. Учреждение образования «Могилевский гос. ун-т продовольствия»; редкол.: А.В. Акулич (отв. ред.) [и др.]. Могилев: МГУП, Т. 2, С.278–279. ISBN 978-985-572-069-1.
104. Волкова Е.В. (2020). *Основные направления развития инновационного потенциала перерабатывающих предприятий АПК в условиях цифровой экономики*. Техника и технология пищевых производств: материалы XIII Междунар. науч.-техн. конф., 23-24 апреля 2020 г., в 2-х т., Могилев.

Учреждение образования «Могилевский гос. ун-т продовольствия»; редкол.: А.В. Акулич (отв. ред.) [и др.]. Могилев: МГУП, Т. 2, С.280–281. ISBN 978-985-572-069-1.

105. Волкова Е.В. (2020). *Управление цифровым потенциалом в АПК. Современные технологии сельскохозяйственного производства: сборник научных статей по материалам XXIII Междунар. науч.-практ. конф.* Гродно: ГГАУ, С.13–15. ISBN 978-985-537-156-5.

106. Волкова Е.В. (2020). *Матричная модель оценки эффективности использования экономического потенциала предприятий.* Информационное общество: проблемы правовых, экономических и социально-гуманитарных наук: сборник материалов VI Междунар. науч.-практ. конф. Могилев, 29 апреля 2020 г.: в двух частях; ред. кол. И.В. Божков [и др.]. Минск: БИП, Ч. 1, С.21. ISBN 978-985-7279-08-7.

107. Волкова Е.В., Шаровар Е.С. (2020). *Пути и факторы повышения конкурентоспособности продукции перерабатывающих предприятий АПК.* Информационное общество: проблемы правовых, экономических и социально-гуманитарных наук: сборник материалов VI Междунар. науч.-практ. конф. Могилев, 29 апреля 2020 г.: в двух частях; ред. кол. И.В. Божков [и др.]. Минск: БИП, Ч. 1, С.22. ISBN 978-985-7279-08-7.

108. Волкова Е.В. (2020). *Системный подход в разработке и реализации стратегии развития экономического потенциала перерабатывающих организаций АПК.* Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: сборник научных трудов по материалам XI Междунар. науч.-практ. конф.: в 2 ч. Ч.1; редкол.: И. В. Шафранская (отв. ред.) [и др.]. Горки: БГСХА, С. 29–35. ISBN 978-985-882-033-6.

109. Пакуш Л.В., Волкова Е.В. (2020). *Методология анализа производства и реализации сельскохозяйственной продукции.* Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: сборник научных трудов по материалам XII Междунар. науч.-практ. конф.; редкол.: И. В. Шафранская (отв. ред.) [и др.]. Горки: БГСХА, С.177 –183. ISBN 978-985-882-033-6.

110. Волкова Е.В. (2020). *Анализ управленческого потенциала перерабатывающих организаций АПК.* Современная экономика: векторы развития и ее информационное обеспечение: материалы Междунар. науч. конф. молодых ученых и преподавателей вузов (г. Краснодар, 17-18 апреля 2020 г.); сост. Ю. И. Сигидов, Н. С. Власова. Краснодар: КубГАУ, С. 174 –180. ISBN 978-5-91692-747-4.

111. Волкова Е.В. (2020). *Анализ развития АПК Республики Беларусь.* Развитие регионального АПК и сельских территорий: современные проблемы и перспективы: материалы Междунар. науч.-практ. конф., СибНИИЭСХ СФНЦА РАН; под научн. ред. Л.В. Тю, Г.М. Гриценко. Новосибирск, 15-16 октября 2020 г. Новосибирск, СФНЦА РАН, С. 334–336. ISBN 978-5-94477-279-4.

112. Волкова Е.В. (2020). *Подходы к категории «цифровая экономика» и ее применение в АПК*. Социально-экономическое развитие организаций и регионов в условиях цифровизации экономики: материалы Междунар. науч.-практ. конф. (октябрь 2020г., Витебск); редкол.: А.А. Кузнецов, Е.В. Ванкевич (гл. ред.) [и др.]. Витебск, ВГТУ, С. 75–78. ISBN 978-985-531-649-6.
113. Волкова Е.В. (2021). *Стратегическое планирование развития экономического потенциала перерабатывающих организаций АПК*. Обеспечение качества продукции АПК в условиях региональной и международной интеграции: материалы XIII Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 15–16 октября 2020 г.; под ред. В. Г. Гусакова. Минск: Ин-т системных исслед. в АПК НАН Беларуси, С. 38–40. ISBN 978-985-7149-55-1.
114. Волкова Е.В. (2021). *Структура экономического потенциала предприятий АПК*. Современные технологии сельскохозяйственного производства: сборник научных статей по материалам XXIV Междунар. науч.-практ. конф. Гродно: ГГАУ, С. 19–21. ISBN 978-985-537-169-5.
115. Пакуш Л.В., Волкова Е.В. (2021). *Оценка и направления развития цифровизации в АПК Республики Беларусь*. Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: сборник научных трудов по материалам XIII Междунар. науч.-практ. конф.: в 2 ч. Ч. 2; редкол.: И. В. Шафранская (отв. ред.) [и др.]. Горки: БГСХА, С. 75–81. ISBN 978-985-882-034-3.
116. Какора М.И., Волкова Е.В. (2021). *Производственный потенциал перерабатывающих организаций АПК как система экономических отношений*. Развитие экономики в условиях цифровизации и ее информационное обеспечение: материалы Междунар. науч. конф. молодых ученых и преподавателей вузов (г. Краснодар, 22-24 апреля 2021 г.); сост. Ю. И. Сигидов, Н. С. Власова. Краснодар: КубГАУ, С. 308–315. ISBN 978-5-91692-837-2.
117. Пакуш Л.В., Волкова Е.В. (2021). *Актуальные тренды и направления развития перерабатывающей промышленности*. Современная аграрная экономика: наука и практика: материалы IV Междунар. науч.-практ. конф.; редкол.: И. В. Шафранская (гл. ред.) [и др.]. Горки: БГСХА, С. 63–66. ISBN 978-851-948-049-9.
118. Волкова Е.В., Юркевич Ф.М. (2021). *Ключевые детерминанты формирования цифровой платформы в АПК*. Информационное общество: проблемы правовых, экономических и социально-гуманитарных наук: сборник материалов VII Междунар. науч.-практ. конф. преподавателей, аспирантов и студентов, Могилев, 30 апреля 2021г.; ред. кол. И.В. Божков [и др.]. Минск: БИП, С.115. ISBN 978-985-7279-09-8.
119. Волкова Е.В. (2021). *Оценка и пути повышения эффективности производства сельскохозяйственной продукции*. Стратегические приоритеты развития экономики и ее информационное обеспечение: материалы Междунар. науч. конф. молодых ученых и преподавателей вузов (г. Краснодар, 09–10 декабря 2021 г.); сост. Ю.И. Сигидов, Н.С. Власова. Краснодар: КубГАУ, С. 212–220. ISBN 978-5-91692-921-8.

120. Волкова Е.В., Нескоромная А.Б. (2022). *Подходы к оценке экономического потенциала организаций*. Техника и технология пищевых производств: материалы XIV Междунар. науч.-техн. конф., Могилев, 21–22 апреля 2022 г.: в 2 т. Учреждение образования «Белорусский гос. ун-т пищевых и химических технологий»; редкол.: А.В. Акулич (отв. ред.) [и др.]. Могилев: БГУТ, Т. 2, С.280–281. ISBN 978-985-7281-27-5.
121. Волкова Е.В. (2022). *Специфика информационно-технологического потенциала организаций АПК в условиях цифровизации*. Техника и технология пищевых производств: материалы XIV Междунар. науч.-техн. конф., Могилев, 21–22 апреля 2022 г.: в 2 т. Учреждение образования «Белорусский гос. ун-т пищевых и химических технологий»; редкол.: А.В. Акулич (отв. ред.) [и др.]. Могилев: БГУТ, Т. 2, С.282–283. ISBN 978-985-7281-27-5.
122. Ефименко А.Г., Волкова Е.В. (2022). *Цифровая экономика: сущность и методология формирования рейтинга уровня ее развития*. Sustainable development and digitalization – 2022: материалы I Междунар. науч. конф.; редкол.: С.А. Константинов (гл. ред.) [и др.]. Горки: БГСХА, С. 49–53. ISBN 978-851-948-050-1.
123. Волкова Е.В., Юркевич Ф.М. (2022). *Экономический потенциал цифрового развития предприятий*. Современные технологии сельскохозяйственного производства: сборник научных статей по материалам XXV Междунар. науч.-практ. конф., 27 мая 2022 г., Гродно: ГГАУ, С. 22–23. ISBN 978-985-537-184-8.
124. Волкова Е.В. (2022). *Анализ производства продукции сельского хозяйства Республики Беларусь*. Современные технологии сельскохозяйственного производства: сборник научных статей по материалам XXV Междунар. науч.-практ. конф., 27 мая 2022 г., Гродно: ГГАУ, С. 20–21. ISBN 978-985-537-184-8.
125. Ефименко А.Г., Волкова Е.В. (2022). *Особенности комплексной оценки развития совокупного финансово-экономического потенциала организаций АПК*. Современная аграрная экономика: наука и практика: материалы V Междунар. науч.-практ. конф. (Горки, 15–16 июня 2022 г.); редкол.: И. В. Шафранская (гл. ред.) [и др.], Горки: БГСХА, С. 66–70. ISBN 978-851-948-049-9.
126. Волкова Е.В. (2022). *Развитие методов и подходов к оценке совокупного экономического потенциала организации*. Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: сборник научных трудов по материалам XIV Междунар. науч.-практ. конф. (Горки, 30–31 мая 2022 г.): в 2 ч.; редкол.: И. В. Шафранская (отв. ред.) [и др.]. Горки: БГСХА, Ч. 1, С. 48–53. ISBN 978-985-882-139-5.
127. Ефименко А.Г., Волкова Е.В., Пантелеева И.И. (2022). *Разработка прогнозных моделей развития АПК*. Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: сборник научных трудов по материалам XIV Междунар. науч.-практ. конф. (Горки, 30–31 мая 2022 г.): в 2 ч.; редкол.: И. В. Шафранская (отв. ред.) [и др.]. Горки: БГСХА, Ч. 1, С. 93–100. ISBN 978-985-882-139-5.

128. Ефименко А.Г., Волкова Е.В. (2022). *Развитие цифровой экономики*. Пинские чтения: материалы I Междунар. науч.-практ. конф., УО «Полесский гос. университет», г. Пинск, 15-16 сентября 2022 г. Министерство образования Республики Беларусь [и др.]; редкол.: В.И. Дунай [и др.]. Пинск: ПолесГУ, С. 120-122. ISBN 978-985-516-742-7.

Списък на монографиите

129. Волкова Е.В. (2016). Развитие экономического потенциала организаций перерабатывающей промышленности: теоретико-методологические аспекты. Могилев: Ред. – изд. отдел МГУП, 199 с. ISBN 978-985-6985-66-2.

130. Мицкевич Б., Волкова Е.В. (2018). Развитие агробизнеса на инновационной основе в условиях экономической интеграции. Смоленск: Изд-во Маджента, 188 с. ISBN 978-5-98156-808-4.

130. Ефименко А.Г., Мицкевич Б., Волкова Е.В. (2020). Теоретико-методологические основы повышения уровня использования производственного потенциала АПК. Смоленск: Изд-во Маджента, 246 с. ISBN 978-5-6045195-4-7.

131. Волкова Е.В. (2022). Механизм развития совокупного финансово-экономического потенциала организаций агропродовольственной сферы. Издательство на Българската академия на науките «Проф. Марин Дринов» Professor Marin Drinov Publishing House of Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, 2022. – 415 с. ISBN 978-619-245-264-3.

ДЕКЛАРАЦИЯ НА АВТОРА

Долуподписаната

Екатерина Васильевна Волкова, докторант на катедра "Финанси".

ДЕКЛАРИРАМ,

че моята дисертация и автореферат на тема;

**ТЕОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЪВКУПНИЯ
ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ НА
ОРГАНИЗАЦИИТЕ В АГРО-ПРОДОВОЛСТВЕНИЯ СЕКТОР
В УСЛОВИЯТА НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯ**

представените пред Академичния съвет са написани изцяло от мен. Всички литературни източници, които използвах, са цитирани в съответствие с правилата.

гр. София

2023 г.